

OBSAH:

A. BANKOVNÍ DOHLED V ROCE 1998	1
1. ZÁKLADNÍ PRINCIPY EFEKTIVNÍHO BANKOVNÍHO DOHLEDU	2
2. RIZIKO ROKU 2000	13
B. ZÁKLADNÍ TRENDY VE VÝVOJI BANKOVNÍHO SEKTORU	15
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 1998	15
2. STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY	16
2. 1 Počet bank v bankovním sektoru	16
2. 2 Rozdělení bank do skupin	16
2. 3 Struktura bankovního sektoru podle velikosti bilanční sumy a základního jmění	18
2. 4 Vlastnická struktura bankovního sektoru	20
2. 5 Pracovníci a bankovní místa	20
2. 6 Tržní podíly jednotlivých skupin bank	22
3. AKTIVNÍ OPERACE BANKOVNÍHO SEKTORU	22
3. 1 Úvěrové aktivity	23
3. 2 Operace s cennými papíry	25
4. PASIVNÍ OPERACE BANKOVNÍHO SEKTORU	27
4. 1 Vlastní zdroje bankovního sektoru	27
4. 2 Cizí zdroje v bankovním sektoru	28
4. 2. 1 Primární zdroje bank	28
4. 2. 2 Sekundární zdroje bank	30
5. DEVIZOVÉ AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU	31
6. PODROZVAHOVÉ AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU	32
7. HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU	33
7. 1 Zisk z bankovní činnosti	33
7. 2 Čistý zisk	35
7. 3 Efektivnost a produktivita	35
8. BANKOVNÍ SEKTOR Z HLEDISKA PRAVIDEL OBEZŘETNOSTI	37
8. 1 Likvidita	37
8. 2 Kvalita aktiv	38
8. 3 Kapitálová přiměřenost	40

Přehled bank a poboček zahraničních bank k 31. 12. 1998	43
Organizační schéma bankovního dohledu České národní banky	45
Rozdělení bank do skupin	46
Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky	48
Aktiva	49
Pasíva	50
Podrozvahová aktiva	51
Podrozvahová pasíva	51
Výnosy a náklady	52
Ziskovost a efektivnost	52
Úvěry	53
Vklady	53
Kapitál, rizikově vážená aktiva a kapitálová přiměřenost	54
Rezervní zdroje	54
Rychle likvidní aktiva	54
Aktiva a pasíva podle skutečné doby splatnosti	55

Metodická poznámka

Veškeré údaje použité v této publikaci jsou za banky s platnou bankovní licencí k 31. 12. 1998 (s výjimkou Universal banky, které byla odňata licence na počátku roku 1999 a která k 31. 12. 1998 již nepředložila potřebné výkazy a hlášení o své činnosti) pokud není v záhlaví kapitoly nebo v příslušné pasáži uvedeno jinak. Údaje jsou brány vždy za banku jako celek, tj. vč. jejích poboček v zahraničí s výjimkou údajů o sektorové a odvětvové struktuře úvěrů a vkladů, které zahrnují pouze aktivity bank v České republice.

V údajích za rok 1998 jsou již částečně zohledněny výsledky externích auditů, proto se uváděné údaje za rok 1998 mohou lišit od údajů publikovaných Českou národní bankou v dřívějších termínech. Další dílčí změny proti údajům uváděným v této publikaci, které by však neměly v zásadě významně ovlivnit naznačené vývojové trendy, nejsou vyloučeny.

A.

BANKOVNÍ DOHLED V ROCE 1998

Činnost bankovního dohledu v roce 1998 probíhala v souladu se střednědobou koncepcí rozvoje, která byla schválena bankovní radou ČNB v lednu 1998. Koncepce je uceleným dokumentem vyjadřujícím základní cíle bankovního dohledu a prostředky k jejich naplnění. Koncepce je založena na čtyřech pilířích, kterými jsou:

- dosažení vysokého stupně harmonizace regulatorního rámce, metod a postupů s obezřetnostními principy Evropské unie a nejlepší mezinárodní praxí,
- budování komplexního standardizovaného a vyváženého systému regulace a dohledu nad bankami,
- efektivní komunikace bankovního dohledu ČNB s bankovním sektorem,
- rozvíjení spolupráce při regulaci a dohledu finančního trhu v domácím i mezinárodním měřítku

„Koncepce dalšího rozvoje bankovního dohledu“ navázala na organizační změny, ke kterým došlo koncem roku 1997 a jejichž smyslem bylo zejména vytvořit předpoklady pro intenzivní rozvoj dohlídkové činnosti jako jedné z hlavních metod provádění bankovního dohledu v České republice formou budování samostatných dohlídkových týmů. Z plánovaných 4 týmů se dosud podařilo sestavit dva, které ihned začaly pracovat podle plánu na dohlídkách v bankách a informativních návštěvách. Ke zkvalitnění dohledu nad bankami se začal budovat i komplexní informační systém, který bude zabezpečovat potřebnou datovou základnu pro analytický rozbor finanční situace banky a jejího postavení z hlediska plnění pravidel obezřetného podnikání. Bude sloužit nejen k získání informací o vývoji v minulosti, ale též k vytipování možných rizikových oblastí v krátkodobém a dlouhodobém výhledu.

V metodické oblasti byla činnost zaměřena na zdokonalování současné regulatorní základny v zájmu limitování rozsahu rizik, kterým jsou banky ve své činnosti vystaveny. V účinnost vešly dvě důležité novely zákona o bankách, na jejichž přípravě se bankovní dohled ČNB aktivně podílel. Novelami se opět o několik kroků směrem k Evropské unii posunula pravidla platná pro bankovní sektor a postupy bankovního dohledu. Jednalo se o oblasti, kde bankovní dohled již delší dobu viděl nedostatky, resp. neošetřená rizika. Vstup nových investorů do bank byl upraven v souladu se Směrnicí ES 646/89 a v návaznosti na to byla připravena vyhláška, která podrobně upravuje podmínky pro posuzování vstupu nového investora do existující banky. Ve smyslu vládních opatření z dubna 1997 byla do zákona o bankách začleněna ustanovení, která omezují propojení bank a podniků jak majetkově (zákaz kontroly banky nad nebankovní, nefinanční společností a omezení majetkového podílu v jednotlivém podniku a v podnicích celkem), tak personálně (zákaz působení vedoucích zaměstnanců bank v orgánech podniků). K významným změnám došlo v systému pojištění vkladů, kde byla zvýšena maximální částka pro náhradu z původních 200 tis. Kč v roce 1997 na 400 tis. Kč, zvýšeno procento krytí pojištěného vkladu z 80 na 90 % a pojištění bylo rozšířeno i na právnické osoby. Pro posílení pravomocí bankovního dohledu jsou významná zejména ustanovení o postihu bank při neplnění stanoveného limitu kapitálové přiměřenosti. V návaznosti na novelu zákona vydala ČNB nové opatření o zveřejňování informací bankami a připravila novelu podmínek pro založení banky.

Při tvorbě nových a novelách existujících předpisů a při výkonu dohledu nad bankami spolupracoval bankovní dohled ČNB úzce s profesními organizacemi jmenovitě s Bankovní asociací a Komorou auditorů. Spolupráce se týká především přípravy dvou nových opatření – kapitálové přiměřenosti zohledňující tržní riziko a opatření o konsolidovaném dohledu, která mají vstoupit v platnost v roce 2000, resp. v polovině roku 1999, a ošetření rizika roku 2000 v bankovním sektoru.

Vznik Komise pro cenné papíry v dubnu 1998 a rychlý rozvoj jejích kontrolních aktivit, jakož i rozvoj finančních bankovních skupin vedl k podpisu třístranné dohody o spolupráci mezi Českou národní bankou, Komisí pro cenné papíry a Ministerstvem financí. Tato dohoda vytvořila platformu pro intenzivnější spolupráci regulátorů působících na českém finančním trhu.

Mezinárodní organizace zabývající se bankovním dohledem zintenzivnily svoji činnost v oblasti metodické s cílem harmonizovat postupy regulátorů v mezinárodním měřítku a zdokonalit současné metody měření a řízení bankovních rizik. Revize konceptu kapitálové přiměřenosti, zpracování řady konzultativních materiálů k různým rizikovým oblastem si vyžádaly aktivní zapojení pracovníků bankovního dohledu ČNB do připomínkovacího procesu i do práce některých pracovních skupin (např. Liaison Group při Basilejském výboru pro bankovní dohled). Při příležitosti mezinárodní konference představitelů bankovních dohledů v Sydney byly vyhlášeny „Základní principy pro efektivní výkon bankovního dohledu“, k jejich přípravě byla ČNB rovněž přizvána. ČNB se přihlásila k těmto principům, které představují nejlepší mezinárodní praxi.

Příprava České republiky na členství v Evropské unii se týkala i bankovníctví, kde připravované zákony a předpisy byly důsledně posuzovány experty z hlediska souladu se směrnicemi Evropských společenství a probíhaly přípravy na „screening“, který se konal v únoru 1999.

Snaha docílit plné harmonizace s mezinárodními standardy v oblasti spolupráce se zahraničními bankovními dohledy vedla bankovní dohled ČNB k zintenzivnění kontaktů s regulátory ze zemí, kde mají sídlo banky, jejichž pobočky či dceřiné společnosti působí v České republice, resp. ze zemí, kde působí pobočky a dceřiné společnosti českých bank – Slovenská republika, SRN, Nizozemí, Velká Británie, Francie a další.

Byl projednán obsah dohody mezi ČNB a ministerstvem financí Spolkové republiky Německo, která bude podepsána v roce 1999 a na jejímž základě bude poskytována pomoc německých bankovních expertů v rámci tzv. programu „twinning“ financovaného z prostředků Phare. Program má sloužit k podpoře procesů harmonizace předpisů a postupů bankovního dohledu České republiky a právem Evropské unie.

V rámci regionální skupiny bankovních dohledů ze zemí střední a východní Evropy uspořádala ČNB v březnu 1998 v Praze pracovní seminář se zaměřením na problematiku klasifikace aktiv a tvorbu opravných položek a v roce 1999 připravuje seminář na téma kapitálové přiměřenosti se zahrnutím tržního rizika.

1. ZÁKLADNÍ PRINCIPY EFEKTIVNÍHO BANKOVNÍHO DOHLEDU

(Core Principles for Effective Banking Supervision)

V roce 1998 byly na mezinárodní konferenci bankovních dohledů v Sydney vyhlášeny Základní principy efektivního bankovního dohledu, které byly definovány pracovní skupinou složenou z expertů bankovních dohledů vybraných zemí pod patronací Basilejského výboru pro bankovní dohled. Tyto základní principy představují nejlepší praxi bankovního dohledu při regulaci bankovního podnikání a jejich naplnění by mělo být hlavním cílem pro zajištění integrity bankovních sektorů v mezinárodním měřítku.

Česká republika byla jednou ze zemí, která se na jejich vytvoření podílela v rámci pracovní skupiny. Veškeré aktivity, které bankovní dohled v roce 1998 vyvíjel, směřovaly k dalšímu zdokonalování regulatorního rámce i praktického provádění bankovního dohledu tak, aby se dále zvyšoval soulad s těmito principy.

V další části Bulletinu je popsán současný stav bankovní regulace v České republice ve vazbě na základní principy efektivního bankovního dohledu s tím, že pozornost je věnována především událostem a novinkám, ke kterým došlo v roce 1998. Tento popis si neklade za cíl provést plné a detailní hodnocení implementace principů, které bankovní dohled provádí samostatně v pololetní periodicitě.

Princip 1

Efektivní systém bankovního dohledu musí mít jasné vymezení odpovědností a cílů každé instituce, která se zabývá dohledem nad bankami. Každá taková instituce by měla být nezávislá při výkonu dohledu a disponovat odpovídajícími zdroji. Za nezbytné předpoklady jsou dále považovány: funkční právní rámec pro činnost bankovního dohledu, který zahrnuje opatření vztahující se k povolování bank a provádění průběžného dohledu nad nimi, pravomoc zabývat se dodržováním zákonů, jakož i bezpečností a stabilitou bankovního systému, a právní ochrana osob vykonávajících dohled nad bankami. Dohody upravující výměnu informací mezi orgány dohledu a ochranu důvěrnosti takových informací by měly rovněž existovat.

Dohled nad bankami vykonává Česká národní banka, která je k tomu zmocněna zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Nezávislost České národní banky a tím i bankovního dohledu je dána Ústavou České republiky. Činnost bankovního dohledu se řídí střednědobou Konceptí rozvoje bankovního dohledu, která byla v roce 1998 schválena bankovní radou České národní banky. Tato koncepce definuje základní cíle bankovního dohledu v oblasti metodické, praktického výkonu a mezinárodní spolupráce. V rámci tohoto střednědobého plánu jsou připravovány roční plány konkrétních akcí, které jsou pravidelně kontrolovány.

Základní funkční rámec bankovního dohledu je dán zákonem č. 6/1993 Sb., který definuje obecné povinnosti bankovního dohledu tj. především péči o bezpečnost a stabilitu bankovního systému, a zákonem č. 21/1992 Sb. o bankách ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o bankách), jež podrobněji upravuje pravomoc bankovního dohledu ČNB při provádění dohledu nad bankami.

V roce 1998 bylo přistoupeno k vytváření právního rámce spolupráce s ostatními regulátory na finančním trhu, tj. Komisí pro cenné papíry, jíž je svěřen dohled nad kapitálovým trhem, a ministerstvem financí, jež odpovídá za dozor nad pojišťovnami a penzijními fondy. Dne 1. července 1998 byla uzavřena dohoda o spolupráci mezi těmito třemi subjekty, která by měla přispět ke zlepšení a vyšší komplexnosti dohledu nad subjekty zajišťujícími finanční služby. Dohoda se zaměřuje na vzájemnou výměnu informací vč. oblasti licencování, spolupráci při kontrolní činnosti a konzultace v metodických a jiných otázkách.

Spolupráce s regulatorními orgány jiných zemí je velmi intenzivní, není však zatím podpořena konkrétními dohodami. V roce 1998 byla připravena a v roce 1999 podepsána dohoda o spolupráci se Slovenskou národní bankou, postupně budou připravovány i dohody s bankovními dohledy dalších zemí.

Z dílčích principů není zatím plně naplňován požadavek na zabezpečení právní ochrany osob vykonávajících dohled nad bankami. Tato otázka je konzultována a zvažuje se její promítnutí do připravované novely zákona o bankách.

Princip 2

Přípustné činnosti institucí, které obdržely povolení a podléhají dohledu jako banky, musí být jasně definovány a užití slova „banka“ v názvech společností by mělo být v maximální možné míře chráněno.

Činnosti, které mohou banky vykonávat, jsou definovány v zákoně o bankách. Při přípravě novely zákona o bankách se uvažuje s možností přesného definování povolených činností v bankovní licenci. Rovněž užití slova „banka“ je chráněno příslušným ustanovením zákona o bankách. Nikdo, kromě subjektu, který získal povolení působit jako banka od České národní banky, nesmí tento název a název „spořitelna“, který je v českých podmínkách adekvátní pro určitý typ bankovního ústavu, používat. Výjimku tvoří pouze takové názvy, z jejichž významu je na první pohled zřejmé, že nejde o aktivity svěřené zákonem pouze bankám (např. krevní banka apod.).

Princip 3

Orgán vydávající povolení působit jako banka musí mít právo stanovit kritéria a odmítat žádosti o založení banky, pokud tyto žádosti nevyhovují stanoveným standardům. Povolovací řízení by se mělo minimálně skládat z posouzení vlastnické struktury banky, složení představenstva a vrcholového vedení, obchodního plánu a systému vnitřní kontroly a projektované finanční situace včetně kapitálového vybavení banky; pokud navrhovaným vlastníkem nebo mateřskou organizací je zahraniční banka, měl by být požadován i předchozí souhlas bankovního dohledu domovského státu.

Povolení působit jako banka vydává podle zákona o bankách Česká národní banka. Příslušné ustanovení zákona dává ČNB pravomoc stanovit svým opatřením náležitosti žádosti o povolení působit jako banka, přičemž obsah žádosti je koncipován tak, aby obsahoval dostatek informací k objektivnímu a kvalitnímu rozhodnutí. Opatření České národní banky, kterým se stanoví náležitosti žádosti o povolení působit jako banka, platí od roku 1993 a v roce 1998 bylo novelizováno v návaznosti na úpravy provedené v této oblasti v zákoně o bankách. Součástí žádosti o povolení působit jako banka jsou zejména ty informace, které umožní posoudit budoucí akcionáře banky, její vedoucí pracovníky, obchodní záměry vyjádřené v předpokládaném obchodním plánu banky na následující tři roky, zapojení akcionářů v jiných ekonomických subjektech, jejich dosavadní působení a působení navrhovaných vedoucích pracovníků banky v ostatních bankách a finančních institucích, doklady o původu prostředků, které jsou vkládány do základního jmění banky apod. Pokud je žadatelem o povolení působit jako banka zahraniční banka, je vyžadováno i vyjádření bankovního dohledu domovského státu.

Po vyhodnocení žádosti je bankovní radě České národní banky předkládán návrh na udělení či zamítnutí povolení působit jako banka.

Princip 4

Bankovní dohled musí mít pravomoc prověřovat a odmítat žádosti o převod významných majetkových podílů nebo většinových podílů v existujících bankách jiným stranám.

Česká národní banka dosud posuzovala převody majetkových podílů v existujících bankách, pokud převyšovaly 15 % kapitálu banky, tento limit však nebyl plně v souladu s mezinárodní praxí. Proto byl v roce 1998 novelizován zákon o bankách, který tuto problematiku upravil tak, aby byla plně v souladu s evropskými direktivami. Podle této novely je nezbytný předchozí souhlas České národní banky k nabytí přímého nebo nepřímého podílu na hlasovacích právech banky, pokud přesahuje 10 %, 20 %, 33 % nebo 50 %. Zároveň je stanovena i povinnost oznámit snížení tohoto podílu, pokud klesne pod výše uvedené limity. Při rozhodování o udělení tohoto souhlasu se postupuje obdobně jako při posuzování akcionářů při zakládání nové banky. K zabezpečení dostatečných podkladů potřebných pro rozhodování připravil bankovní dohled ČNB v roce 1998 vyhlášku, která stanovuje náležitosti žádosti o předchozí souhlas s nabytím akcií s hlasovacím právem a náležitosti oznámení o snížení podílu akcií s hlasovacím právem, která vstoupila v platnost dnem 23. 2. 1999. Náležitosti této žádosti jsou obdobné jako náležitosti žádosti o povolení působit jako banka pokud se týká vztahu k akcionářům banky. Novela zákona o bankách současně zrušila rozdílné zacházení se zahraničními investory, kteří podle předchozí verze zákona museli žádat o předchozí souhlas k nabytí a při jakémkoliv změně podílu na bance.

Princip 5

Bankovní dohled musí mít pravomoc stanovit kritéria pro prověřování důležitých nákupů majetkových podílů (akvizic) či dalších investic realizovaných bankou a kritéria zajišťující, aby majetkové propojení s podniky nebo podnikovými strukturami nevystavovalo banku nepřiměřeným rizikům a neomezovalo efektivní dohled.

Rovněž problematika nabývání majetkových podílů v jiných subjektech nebyla v zákoně o bankách řešena komplexně. Novela zákona o bankách přijatá v roce 1998 upravuje tuto oblast v souladu s evropskými direktivami. Příslušná ustanovení zákona o bankách zakazují bankám kontrolu nad nebankovními subjekty a limitují kvalifikovanou účast banky v právnických osobách, které nejsou bankami, finančními institucemi nebo podniky pomocných bankovních služeb na 15 % kapitálu banky v jedné právní osobě a na 60 % kapitálu banky v souhrnu vůči všem těmto právními osobám. Kromě toho zákon omezil vztahy na ostatní právní osoby v rovině personálních vazeb tím, že stanovil, že člen statutárního orgánu banky nesmí být současně statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu nebo členem dozorčí rady jiné právní osoby, která je podnikatelem, a zaměstnanec banky nesmí být současně statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu takové právní osoby. Toto ustanovení neplatí v případech finančních institucí pod kontrolou banky nebo pokud se jedná o podnik pomocných bankovních služeb. Kvalifikovaná účast je v souladu s mezinárodní praxí definována jako součet přímé a nepřímé účasti banky převyšující 10 % na základním jmění nebo hlasovacích právech jiného subjektu.

Tato úprava zákona o bankách významně přispěla k omezení rizika vznikajícího z těsného propojení s podnikatelskou sférou, avšak ani tato úprava není ještě dostatečná. Nezbytnou podmínkou pro kvalitní sledování tohoto rizika je zavedení dohledu na konsolidované bázi, který zatím v České republice není uplatňován (podrobně viz princip 20).

Princip 6

Bankovní dohled musí stanovit obezřetné a přiměřené požadavky na minimální kapitálové vybavení pro všechny banky. Tyto požadavky by měly zohledňovat rizika, jimž banky budou vystaveny, a musí definovat jednotlivé složky kapitálu majíce na paměti jeho schopnost absorbovat případné ztráty. Pokud jde o banky s mezinárodní působností, kapitálové požadavky nesmí být stanoveny níže než je uvedeno v Basle Capital Accord vč. novel tohoto dokumentu.

Požadavky na kapitálové vybavení banky jsou stanovovány prostřednictvím povinného limitu kapitálové přiměřenosti jednotně pro všechny banky. Kapitálová přiměřenost, zahrnující zatím pouze úvěrové riziko, je stanovena na 8 %. Opatření České národní banky o kapitálové přiměřenosti bank definuje podrobně pravidla pro určení celkového kapitálu banky a objemu rizikově vážených aktiv pro propočtení kapitálové přiměřenosti. Minimální výše základního jmění je stanovena na 500 mil. Kč.

V České republice zatím není uplatňován tzv. risk – based approach, který stanovuje kapitálovou přiměřenost individuálně pro jednotlivé banky v závislosti na jejich vystavení rizikům, kvalitě systému řízení rizik apod. Bankovní dohled ČNB považuje tento přístup za velice cenný pro hodnocení jednotlivých bank, proto propracování této problematiky bylo zahrnuto do programu twinningu.

Princip 7

Nezbytnou součástí systému dohledu je nezávislé hodnocení politiky bank, postupů a metod vztahujících se k poskytování úvěrů a provádění investic a průběžnému řízení úvěrového a investičního portfolia.

Úvěrová aktivita je stále nejvýznamnější a zároveň nejrizikovější činností bank v českých podmínkách. Hodnocení politiky, postupů a metod, které banky uplatňují v úvěrové činnosti, je jedním ze základních cílů dohlídek na místě. Dodržování pravidel obezřetného podnikání v této oblasti je zahrnuto do několika opatření České národní banky týkajících se úvěrové angažovanosti, klasifikace pohledávek, kapitálové přiměřenosti apod. Obdobně jsou sledovány i aktivity bank na kapitálovém trhu.

Princip 8

Bankovní dohled musí být ujištěn, že si banky vytvoří a budou dodržovat přiměřenou politiku, postupy a metody pro hodnocení kvality aktiv a přiměřenosti opravných položek a rezerv na krytí ztrát z úvěrů.

Pro přesné a jednotné určení kvality aktiv, tj. zejména úvěrového portfolia a portfolia cenných papírů, slouží jednotné principy, které jsou stanoveny v opatření ČNB, kterým se stanoví zásady klasifikace pohledávek z úvěrů a tvorby opravných položek k těmto pohledávkám, a v opatření ČNB o zásadách vytváření portfolií cenných papírů a majetkových podílů bankami a krytí rizika znehodnocení cenných papírů a majetkových podílů opravnými položkami.

Klasifikace úvěrového portfolia je založena na individuálním posouzení finanční situace každého dlužníka z hlediska jeho schopnosti splácet půjčené finanční prostředky. Na základě tohoto hodnocení a dalších aspektů jako např. délky prodlení ve splácení jednotlivých splátek úvěru, dostupnosti finančních informací o klientovi apod., jsou všechny pohledávky vůči dlužníkovi shodně zařazeny do jedné z 5 kategorií, tj. mezi standardní, sledované, nestandardní, pochybné a ztrátové pohledávky. Tvorba opravných položek je povinná v rozsahu 5 % u sledovaných pohledávek, 20 % u nestandardních pohledávek, 50 % u pochybných pohledávek a 100 % u ztrátových pohledávek. Při tvorbě opravných položek může banka přihlídnout k zajištění těchto pohledávek.

Zajištění úvěrových pohledávek je jedním z nejproblematičtějších aspektů hodnocení dostatečnosti opravných položek pro krytí ztrát z úvěrového portfolia. Současné právní prostředí neumožňuje pružnou realizaci zástav zejména ve formě nemovitostí, což významně snižuje jejich význam ve vztahu k tvorbě opravných položek. Po důkladném posouzení této situace Česká národní banka rozhodla přijmout novelu výše uvedeného opatření, které nově určilo povinnost tvorby opravných položek vůči ztrátovým pohledávkám zajištěným nemovitostmi, pokud jsou po splatnosti více než 1 rok. Povinnost této tvorby byla rozložena do tří let, tj. plného pokrytí všech ztrátových úvěrů zajištěných nemovitostmi, které jsou po lhůtě splatnosti déle než rok, bude dosaženo ke konci roku 2000.

U portfolia cenných papírů musí banky vykryvat opravnými položkami rozdíl mezi tržním oceněním, definovaným pro jednotlivé typy cenných papírů v uvedeném opatření, a cenou pořízení. U cenných papírů zařazených do obchodního portfolia banky tvoří opravné položky denně k jednotlivým cenným papírům, u cenných papírů zařazených do investičního portfolia vždy ke konci roku k celému objemu cenných papírů.

Dodržování výše uvedených pravidel je bankovním dohledem ČNB kontrolováno v rámci dohlídek na místě v bankách a externími auditory v rámci povinného auditu. Současně je hodnoceno na základě pravidelných informací, které banky předkládají prostřednictvím informačního systému České národní banky v rámci dohledu na dálku.

Princip 9

Bankovní dohled musí být přesvědčen, že banky mají řídicí informační systémy, které dovolují vedení banky identifikovat koncentraci angažovaností v rámci portfolia a bankovní dohled musí stanovit omezitelné limity, které omezí angažovanost bank vůči jednotlivým dlužníkům a skupinám vzájemně spjatých dlužníků.

Úvěrová angažovanost je upravena opatřením České národní banky, které přesně definuje principy propočtu jednotlivých úvěrových angažovaností vůči dlužníkům nebo ekonomicky spjatým skupinám dlužníků a stanovuje příslušné limity. Jednotlivé úvěrové angažovanosti nesmějí překročit 25 % kapitálu banky, v případě osob se zvláštním vztahem k bance 20 % kapitálu banky a v případě banky 125 % kapitálu banky.

Kontrola správného určení objemu úvěrových angažovaností zejména pokud se týká úplnosti stanovení ekonomicky spjatých skupin je součástí dohlídek na místě v bankách. Banky jsou povinny pravidelně

předkládat seznam všech úvěrových angažovaností nad 10 % kapitálu banky pro hodnocení koncentrace úvěrových aktivit a sledování dodržování stanovených limitů úvěrové angažovanosti.

Princip 10

S cílem zabránit zneužití úvěrování osob „blízkých“ bance, bankovní dohled musí uplatňovat následující požadavky: banky budou půjčovat „blízkým“ osobám (společnostem a fyzickým subjektům) na základě vzájemné dobrovolnosti zúčastněných stran a běžných tržních podmínek (na tzv. arm's-length basis), takové úvěry budou efektivně sledovány a budou přijaty další příslušné kroky ke kontrole nebo zmírnění rizik.

V rámci zákona o bankách je stanoveno, že banky se ve vztahu k osobám blízkým bance musí chovat stejně jako k ostatním klientům. Pro úvěrovou angažovanost vůči těmto osobám platí přísnější limity (20 %). Kromě toho bankovní dohled stanovil i přísnější požadavky na obchody s osobami blízkými bance s cílem zabránění úzkému majetkovému a úvěrovému propojování, které ve svém důsledku oslabuje kapitálovou sílu banky. Tyto požadavky jsou obsahem opatření ČNB, kterým se stanoví bankám omezení a podmínky pro některé druhy úvěrů a investic do majetkových účastí, které např. zakazuje bankám poskytovat úvěry zajištěné majetkovými cennými papíry vydanými právníckými osobami spřízněnými s bankou nebo kontrolovanými hlavními akcionáři banky, poskytovat úvěry na nákup těchto majetkových cenných papírů, nabývat majetkové cenné papíry právníckých osob, které jsou hlavními akcionáři nebo právníckých osob pod kontrolou těchto akcionářů apod.

Princip 11

Bankovní dohled musí být ujištěn, že banky si vytvořily politiku a postupy pro zjišťování, sledování a kontrolu rizika země a rizika transferu, uplatňované v rámci svých mezinárodních úvěrových a investičních činností, a pro udržování přiměřených rezerv na krytí takových rizik.

Banky mají v rámci opatření o úvěrové angažovanosti stanovenou povinnost vyhodnocovat riziko země a stanovovat limity vůči jiným zemím v případě, že tato angažovanost má v obchodních aktivitách banky nezanedbatelný význam. Rovněž při posuzování kvality úvěru by banky měly k riziku země přihlížet. Ze strany bankovního dohledu ČNB je vystavení tomuto riziku a přijímání příslušných opatření kontrolováno pouze prostřednictvím dohlídek na místě. Pro rok 2000 je připravováno pravidelné sledování rozsahu aktivit bank v zahraničí prostřednictvím samostatného hlášení předkládaného bankami v rámci informačního systému České národní banky. Nízká rozpracovanost sledování rizika země v souboru pravidel obezřetného podnikání je dána skutečností, že zapojení českých bank do zahraničních operací je v zásadě zanedbatelné, zejména pokud se týká zemí s vyšší mírou tohoto rizika.

Princip 12

Bankovní dohled musí být ujištěn, že banky uplatňují systémy, které přesně měří, sledují a náležitě kontrolují tržní rizika; dohled by měl mít pravomoc zavést zvláštní omezení a/nebo zvláštní požadavky na kapitál ve vztahu k velikosti tržního rizika, pokud tento postup bude považovat za oprávněný.

Bankovní dohled vyžaduje, aby banky měly vytvořen komplexní systém pro řízení všech rizik, kterým je banka vystavena. Naplnění tohoto požadavku je kontrolováno zejména v rámci dohlídek na místě, současně je požadováno vyjádření externího auditora k tomuto systému, jeho efektivnosti a dostatečnosti vzhledem k rozsahu aktivit banky v rámci pravidelné roční Zprávy o hospodaření banky. Tuto zprávu, jejíž povinný obsah je stanoven opatřením ČNB, kterým se stanoví požadavky na zprávu o hospodaření banky, zpracovává banka a externí auditor ověřuje její správnost. V rámci pravidel obe-

zřetného podnikání bank je upraveno pouze měnové riziko stanovením limitů otevřených devizových pozic ve vztahu ke kapitálu banky, a riziko znehodnocení cenných papírů povinnou tvorbou opravných položek ke krytí rozdílů mezi tržním oceněním a cenou pořízení.

Nedořešen zůstává vztah tržního rizika ke kapitálu banky, protože v České republice je zatím uplatňována kapitálová přiměřenost zahrnující pouze úvěrové riziko. Přistoupení ke kapitálové přiměřenosti zahrnující i tržní rizika se předpokládá od roku 2000. V roce 1998 bylo připraveno nové opatření ČNB o kapitálové přiměřenosti zahrnující úvěrové a tržní riziko, které přesně vymezuje kapitálové požadavky k jednotlivým typům rizik, tj. úvěrovému, úrokovému, akciovému, měnovému, komoditnímu riziku a riziku opčních operací. I nové opatření počítá s jednotným limitem kapitálové přiměřenosti pro všechny banky, tj. nepředpokládá se zavedení individuálních limitů pro jednotlivé banky (viz princip 6).

Princip 13

Bankovní dohled musí být ujištěn, že banky uplatňují ucelený proces řízení rizik (vč. patřičného dohledu ze strany představenstva a vrcholového vedení) s cílem zjistit, měřit, sledovat a kontrolovat všechna ostatní významná rizika a v případě potřeby udržovat kapitál na krytí těchto rizik.

Úplnost identifikace, měření, sledování a kontrolování všech rizik, kterým je banka vystavena při své podnikatelské činnosti, je sledováno pouze v rámci dohlídek na místě v bankách a v rámci výše zmíněné Zprávy o hospodaření banky ověřované externím auditorem. Pokrytí všech rizik prostřednictvím kapitálových požadavků není zatím plně zajištěno. I po zahrnutí tržního rizika zůstane neupraveno ještě operační riziko, právní riziko, daňové riziko apod.

Princip 14

Bankovní dohled musí stanovit, aby banky užívaly vnitřní kontrolní mechanismy, které odpovídají povaze a rozsahu jejich činností. Tyto mechanismy by měly zahrnovat jasné uspořádání pravomocí a odpovědností; oddělení funkcí, které zahrnují oblasti vstupování banky do závazků, systém vyplácení zdrojů banky, úpravu účtování aktiv a pasiv; systém vnitřního sladění těchto procesů; systém správy aktiv bank; vhodný systém nezávislého vnitřního a vnějšího auditu a kontroly, která prověřuje dodržování kontrolních postupů jakož i platných zákonů a předpisů.

Vytvoření nezávislých vnitřních kontrolních mechanismů odpovídajících povaze a rozsahu činnosti bank je základním požadavkem, který musí banky splňovat. Již při rozhodování o udělení povolení působit jako banka předkládají banky své stanovy, které musí obsahovat základní uspořádání pravomocí a odpovědností konkrétních osob v bance. V průběhu činnosti je sledována dostatečnost a provázanost vnitřních předpisů banky k zabezpečení všech obchodních aktivit banky a zajištění nezávislé kontroly dodržování těchto předpisů i ostatních zákonů a nařízení.

Podle zákona o bankách musí každá banka projít externím auditem. Česká národní banka nevyžaduje pouze audit účetní uzávěrky, ale stanovila celou řadu dalších požadavků na vyjádření auditora, které se týkají zejména hodnocení systému sledování a řízení rizik a účinnosti vnitřních kontrolních mechanismů. Tyto informace jsou důležitým doplňkem posuzování a hodnocení banky bankovním dohledem ČNB.

Princip 15

Bankovní dohled musí stanovit, že banky mají mít přiměřenou politiku pro jednotlivé činnosti, postupy a metody, které zahrnují přísná pravidla typu „poznej svého klienta“, že podporují vysoce etické a pro-

fesionální standardy ve finančním sektoru a zabraňují úmyslnému či neúmyslnému zneužití banky kriminálními živly.

Uplatňování tohoto principu je částečně zohledněno v jednotlivých opatřeních ČNB, která zpravidla stanovují pro dané aktivity povinnost vytvoření vnitřního předpisu, který bude obsahovat postupy a metody jejich provádění. Tyto předpisy jsou k dispozici bankovnímu dohledu ČNB, který může posoudit jejich dostatečnost a soulad s obecnými principy uplatňovanými na obezřetnost těchto aktivit. Součástí plnění tohoto principu je i povinnost bank identifikovat každého klienta, pokud jakýkoliv obchod mezi ním a bankou převyšuje 500 tis. Kč, podle zákona č. 61/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů.

Princip 16

Efektivní systém bankovního dohledu by měl zahrnovat dohlídky na místě a dohlídky na dálku.

Praktický výkon bankovního dohledu je prováděn jak formou dohledu na dálku, tak dohlídkami na místě. Dohled na dálku je založen na systému hlášení a výkazů obsahujících informace ze všech oblastí činnosti banky, které jsou základem komplexních analýz činnosti a plnění pravidel obezřetného podnikání jednotlivých bank. Při těchto analýzách využívají inspektoři automatizované výstupy informačního systému bankovního dohledu, který jim poskytuje základní informace o vývoji rozhodujících ukazatelů charakterizujících finanční situaci v bance a umožňují jim vyhodnotit jak minulý vývoj, tak i určité náznaky budoucího vývoje.

Dohlídky přímo v bankách jsou nedílnou součástí bankovního dohledu v České republice. V rámci reorganizace bankovního dohledu ČNB, ke které došlo v roce 1997, byly vytvořeny podmínky pro vznik čtyř samostatných dohlídkových týmů. Přes vytvoření těchto předpokladů se v průběhu roku 1998 podařilo z personálních důvodů vytvořit pouze dva kompletní dohlídkové týmy, což do určité míry limitovalo možnosti častějšího provádění dohlídek.

Mezi oběma součástmi bankovního dohledu existuje úzká spolupráce, kdy jednotlivé složky využívají navzájem získané informace. Pro zajištění standardního přístupu pro provádění dohledu na dálku i na místě jsou postupně zpracovávány manuály pro obě tyto základní činnosti. Jejich základní verze jsou neustále doplňovány a zdokonalovány v návaznosti na rozšiřování poznatků, doplňování údajové základny apod.

Princip 17

Bankovní dohled musí udržovat pravidelné kontakty s vedením banky a dobře znát operace dané bankovní instituce.

Kromě dohlídkové činnosti, v rámci které se předpokládá minimálně jedna komplexní dohlídka v každé bance v průběhu dvou let, jsou nedílnou součástí dohledu nad bankami informační návštěvy. Tyto informační návštěvy spočívají v diskusích s managementem o koncepci banky, vytipování možných problémů, základního poznání fungování banky, systému řízení rizik, vnitřních kontrolních mechanismů aj. Bankovní dohled ČNB si postupně vybudoval takový systém vztahů s managementem jednotlivých bank, který mu umožňuje poměrně na vysoké úrovni poznat operace banky, diskutovat možná řešení případných problémů apod.

Princip 18

Bankovní dohled musí mít prostředky pro sběr, hodnocení a analýzy obezřetnostních a statistických výkazů bank v rámci dohledu nad bankou jako individuální institucí (solo-basis) a v rámci konsolidovaného dohledu.

Bankovní dohled získává pravidelné informace o činnosti banky v jednotlivých obchodních aktivitách i z hlediska hodnocení pravidel obezřetného podnikání v rámci informačního systému České národní banky. V rámci tohoto systému jsou automatizovaně přenášeny údaje z jednotlivých bank zpracované podle jednotné metodiky umožňující plnou srovnatelnost mezi jednotlivými bankami.

V současné době je vytvářen komplexní Informační systém bankovního dohledu, který využívá výše uvedené široké datové základny, kterou transformuje do podoby, umožňující pružnou analýzu bank a bankovního sektoru z hlediska časového, strukturálního, kvalitativního apod. Základními výstupy z tohoto systému jsou jednotně zpracované analytické tabulky hodnotící všechny oblasti podnikání i obezřetnosti, systém hodnocení aktuálních měsíčních změn vybraných ukazatelů, rating bank apod. Součástí tohoto systému jsou i informace o akcionářské struktuře bank, členech statutárního orgánu, dozorčí rady a vedoucích zaměstnancích banky, údaje o přijatých opatřeních vůči bankám apod.

Veškeré údaje jsou v současné době získávány pouze na sólo bázi, konsolidovaný bankovní dohled není zatím uplatňován (viz princip 20).

Princip 19

Bankovní dohled musí mít prostředky pro nezávislé ověření získaných informací buď prostřednictvím dohlídek na místě nebo prostřednictvím vnějšího auditu.

V České republice se při ověřování správnosti získávaných informací postupuje oběma výše uvedenými způsoby. Protože není z kapacitních důvodů možné provádět dohlídky na místě v každé bance každý rok, vyžaduje bankovní dohled od externího auditora vyjádření ke každému hlášení v rámci pravidel obezřetného podnikání bank ke konci roku, a to jak z hlediska jeho správného sestavení, tak i posouzení systému pro jeho zpracování z hlediska úplnosti zahrnutí všech operací banky.

Princip 20

Zásadním prvkem bankovního dohledu je jeho schopnost provádět konsolidovaný dohled nad bankovní skupinou.

Bankovní dohled v České republice je zatím prováděn pouze na individuální bázi. V roce 1998 bylo připraveno opatření ČNB, kterým se stanoví podmínky pro výkon dohledu na konsolidovaném základě, které stanovuje povinnost sledovat na konsolidované bázi aktivity týkající se celé bankovní skupiny, tj. takové struktury finančních subjektů vč. pojišťoven, na jejímž vrcholu stojí banka. Účinnost tohoto opatření se předpokládá od poloviny roku 1999, tj. první informace budou k dispozici ke konci roku 1999. Zmiňované opatření určuje zejména způsob sestavení konsolidačního celku, metody konsolidace v závislosti na rozsahu účasti banky v ostatních společnostech a stanovuje limity kapitálové přiměřenosti a úvěrové angažovanosti na konsolidované bázi.

Rozšíření konsolidace na finanční a smíšené holdingy v souladu se směrnicemi Evropské unie, v jejichž čele nejsou banky, není možné bez změny zákona o bankách příp. dalších zákonů upravujících dohled nad ostatními finančními institucemi, která by stanovila tzv. vedoucího supervisory, umožnila sdílení informací o jednotlivých finančních institucích a sjednotila podmínky jejich činnosti. Tato úprava je zpracovávána v rámci přípravy novely zákona o bankách, která by měla být účinná od roku 2001.

Princip 21

Bankovní dohled musí být ujištěn, že každá banka vede příslušné záznamy na náležitě úrovni a v souladu s účetními pravidly a předpisy, které umožňují dohledu získat pravdivý obraz o finanční situaci banky a ziskovosti jejích aktivit, a že banka zveřejňuje pravidelně finanční výkazy, které pravdivě odrážejí její situaci.

Při účtování svých bankovních operací se banky řídí zákonem o účetnictví, který stanovuje jednotné principy účtování, vedení záznamů, oceňování apod. V České republice se banky řídí jednotnou účetní osnovou až do úrovně syntetických účtů. Ověření správnosti účtování se děje prostřednictvím dohlídek na místě a zejména externím auditem účetní závěrky. Gestorem za účetnictví je v České republice ministerstvo financí. Česká národní banka úzce spolupracuje s ministerstvem financí na harmonizaci účetních postupů se směrnicemi Evropské unie a mezinárodními účetními standardy. Podstatným krokem v této oblasti je připravovaná novela zákona o účetnictví, která by měla být připravena a schválena v průběhu roku 1999.

Pro zajištění informovanosti klientů banky o jejím finančním zdraví byly v rámci novely zákona o bankách, která byla přijata v roce 1998, rozšířeny požadavky na zveřejňování údajů. Jejich obsah byl stanoven v rámci opatření ČNB, kterým se stanoví minimální požadavky na uveřejňování informací bankami a pobočkami zahraničních bank. Banky jsou od září 1998 povinny ve čtvrtletní periodicitě zveřejňovat vhodným způsobem z hlediska jejich dostupnosti informace o členech představenstva, dozorčí rady a dalších osobách v řídicích funkcích, údaje o akcionářích banky s podílem vyšším než 10 %, organizační schéma banky, vybrané údaje z bilance, výkazu zisků a ztrát, kapitálovou přiměřenost, klasifikaci úvěrového portfolia, údaje o efektivnosti bankovního podnikání apod. Tímto novým opatřením nebyla dotčena původní povinnost zveřejňovat roční auditované výsledky podle zákona o účetnictví a povinnost zpracovat výroční zprávu o hospodaření banky.

Princip 22

Bankovní dohled musí mít k dispozici náležitě nástroje, které umožní včasné přijetí nápravných opatření, pokud banky nejsou schopny dodržet obezřetnostní požadavky (např. požadavky na minimální kapitálovou přiměřenost), pokud jsou porušována pravidla daná bankovním dohledem nebo pokud jsou vkladatelé ohroženi jiným způsobem. Za výjimečných okolností by tyto nástroje měly zahrnovat i možnost odejmout bankovní licenci nebo doporučit její odejmutí.

Možnost bankovního dohledu ukládat opatření bankám v případě neplnění jejich povinností daných zákony a ostatními právními předpisy je zakotvena v zákoně o bankách. Jejich rozsah je koncipován tak, aby umožňoval variantní použití v návaznosti na důležitost a závažnost prohrěšku banky. Jestliže bankovní dohled zjistí nedostatky v činnosti banky nebo pobočky zahraniční banky, může podle zákona o bankách uložit bance opatření, aby tyto nedostatky ve sjednané době odstranila, omezit některé povolené činnosti banky, požadovat výměnu osob ve vedení banky, vyžadovat vytvoření odpovídající výše opravných položek a rezerv ke krytí ztrát, vyžadovat, aby banka vyměnila členy dozorčí rady, použila zisk po zdanění k doplnění rezervních fondů nebo zvýšení základního jmění apod. Kromě těchto opatření může bankovní dohled dále nařídit mimořádný audit na náklady banky, uložit pokutu až do výše 50 mil. Kč a snížit základní jmění banky o dosaženou ztrátu, pokud tato přesahuje 20 % vlastního kapitálu banky.

Pokud tato opatření nevedou ke zlepšení situace v bance, příp. pokud akcionáři banky dostatečně nespolupracují s bankovním dohledem ve směru odstranění nedostatků a obnovení činnosti banky na obezřetných základech, může být v bance zavedena nucená správa nebo přímo odňato povolení působit jako banka. Odnětí povolení působit jako banka je nejzávažnějším opatřením, o kterém rozhoduje Česká národní banka na základě komplexního posouzení situace v bance a možnostech ozdravení její situace. Odnětí povolení působit jako banka nemusí předcházet nucené správě, k tomuto kroku může být přistoupeno přímo.

Novela zákona o bankách nově upravila povinnosti České národní banky v případech, kdy kapitálová přiměřenost klesne pod stanovený limit. Pokud kapitálová přiměřenost poklesne pod 2/3 stanoveného limitu, musí ČNB přijmout některá z přesně stanovených opatření uvedených v zákoně o bankách (např. nařídí zvýšit základní jmění tak, aby bylo dosaženo stanoveného limitu kapitálové přiměřenosti, pořizovat aktiva pouze s rizikovou vahou nižší než 100 %, nezískávat žádné nové majetkové podíly na jiných společnostech, neposkytovat úvěry osobám se zvláštním vztahem k bance apod.). Tato povinná opatření neomezují možnost přijmout další opatření v rámci základních možností daných zákonem o bankách. V případě, že kapitálová přiměřenost poklesne pod 1/3 stanoveného limitu, musí ČNB odejmout povolení působit jako banka.

Princip 23

Bankovní dohled musí provádět globální konsolidovaný dohled nad „jeho“ mezinárodně aktivními bankami, tj. náležitě sledovat a aplikovat obezřetnostní normy na všechny aspekty činností těchto bankovních organizací provozované mezinárodně, především v jejich zahraničních pobočkách, joint ventures a dceřiných společnostech.

Tento princip není zatím v České republice uplatňován. V rámci připravovaného konceptu bankovního dohledu na konsolidovaném základě (viz princip 20) není rozlišováno, zda se jedná o společnosti působící v České republice nebo v jiném státě, rozhodující pro zařazení do konsolidace je pouze výše majetkové účasti banky a typ organizace.

Princip 24

Klíčovým prvkem konsolidovaného dohledu je navázání kontaktů a výměna informací s dalšími zainteresovanými orgány dohledu, především s orgány v hostitelské zemi.

K naplňování tohoto principu se v České republice začíná teprve přistupovat. V roce 1998 byla připravena a v roce 1999 podepsána smlouva o vzájemné spolupráci se Slovenskou národní bankou, která upravuje zejména vzájemné informování o problémech bank, které mají dceřiné společnosti nebo pobočky na území druhého státu, výsledcích kontrolních akcí, pokud obsahují závažné informace o zdraví mateřských bank, o změnách v regulatorní základně, spolupráci při kontrolních akcích apod. V současné době se začíná s přípravou smluv s dalšími zeměmi, ve kterých mají banky působící v České republice své domovské sídlo. První kontakty byly navázány zejména s Financial Supervision Agency ve Velké Británii, s bankovním dohledem v Rakousku a dalšími.

Přestože spolupráce s bankovními dohledy jiných zemí není dosud právně upravena, existuje celá řada neformálních kontaktů jak v oblasti praktického provádění bankovního dohledu, tak zejména v metodické oblasti, kde zkušenosti s tvorbou a aplikací nových regulatorních principů v jiných zemích jsou významnou pomocí při tvorbě regulatorní základny v České republice.

Současný zákon o bankách umožňuje výměnu informací mezi bankovním dohledem České národní banky a orgány bankovního dohledu a obdobných institucí jiných států v případě subjektů, které působí nebo hodlají působit na území příslušného státu. Neumožňuje však, aby bankovní dohled domovského státu provedl dohlídku na místě v příslušné pobočce zahraniční banky. Tento nedostatek bude odstraněn v rámci připravované novely zákona o bankách.

Princip 25

Bankovní dohled musí vyžadovat, aby operace prováděné zahraničními bankami v zemi jeho působení vykazovaly stejně vysoké standardy, jaké jsou požadovány od domácích institucí a musí mít pravomoc

poskytovat informace bankovním dohledům z domovských zemí těchto bank pro účely konsolidovaného dohledu.

Při regulaci bankovního sektoru bankovní dohled zajišťuje rovný přístup ke všem subjektům, tj. nerozlišuje mezi zahraničními a domácími institucemi. Opatření, která Česká národní banka vydává k zajištění obezřetnosti bankovního podnikání, platí stejně pro všechny subjekty. Určité výjimky platí pro pobočky zahraničních bank, které však nevyplývají z rozdílného přístupu k nim, ale z odlišné organizační formy těchto subjektů.

Zákon o bankách umožňuje i poskytování údajů k zajišťování potřeb konsolidovaného bankovního dohledu s výjimkou individuálních údajů o klientech, které podléhají bankovnímu tajemství.

2. RIZIKO ROKU 2000

Všechny subjekty včetně bank, které využívají automatizované systémy, jsou konfrontovány s tzv. problémem roku 2000, tj. nutností tyto systémy přizpůsobit změně letopočtu. Riziku jsou vystaveny systémy, u nichž byla naprogramována tzv. fatální chyba spočívající v systému číselného označování data, kdy pro vyjádření data bylo použito pouze šestimístné datové pole.

Primární odpovědnost za řešení „roku 2000“ zůstává výlučně v rukou bank a jejich vedení. Bankovní dohled České národní banky při vědomí si důležitosti zajištění proti riziku roku 2000 se aktivně zapojil do řešení této problematiky. Jeho úloha spočívá zejména v definování a monitorování jednotlivých kroků, které je nezbytné k ošetření rizika roku 2000 provést. V této činnosti úzce spolupracuje s Bankovní asociací především v oblasti výměny informací, spolupráci při testování aj. a externími auditory, jejichž úkolem je ověření přizpůsobení bank riziku roku 2000.

Na základě doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled při BIS byl vytvořen tým pro rok 2000, složený ze zástupců vybraných útvarů České národní banky a Bankovní asociace. Tento tým na svých pravidelných měsíčních jednáních analyzuje situaci, sleduje postup prací v bankách a přijímá opatření k zajištění dalších nezbytných kroků.

V polovině roku 1998 byla zpracována úřední sdělení pro banky, jejichž obsahem bylo vymezení základních oblastí, na které by se banky měly zaměřit při řešení problematiky roku 2000. Důležitou součástí bylo zejména definování „odolnosti vůči změně letopočtu“, což znamená, že tyto systémy jsou přizpůsobeny změně data z 31. 12. 1999 na 1. 1. 2000. Bankám bylo doporučeno aby zejména

- provedly inventuru všech automatizovaných systémů, jichž se problém týká, a to nejen z hlediska bankovních služeb, ale i infrastruktury,
- požádaly o vyjádření k riziku změny letopočtu všechny dodavatele vybraných automatizovaných systémů používaných v bance, jejich pobočkách a dceřiných společnostech banky,
- projednaly s okruhem důležitých zákazníků a obchodních partnerů možné problémy při změně letopočtu,
- prověřily a případně doplnily plány banky pro případ nouze (tzv. plány kontinuity podnikání),
- na základě výsledků prověření automatizovaných systémů zajistily jejich přizpůsobení roku 2000 a provedly testování přizpůsobených automatizovaných systémů.

Dále byla připravena novela opatření České národní banky, kterým se stanoví požadavky na zprávu o hospodaření banky, která vstoupila v platnost v září 1998. Tato novela stanovila povinnost zajistit v požadovaném termínu provedení externího auditu fungování automatizovaných systémů se zaměřením na kritické oblasti, jejichž fungování je nutné pro bezpečnost a stabilitu banky a ochranu vkladů, a zaslat v požadovaném termínu zprávu externího auditora k roku 2000 České národní bance spolu s jednotlivými vyjádřeními banky o její připravenosti na rok 2000.

V prosinci 1998 pak bylo vydáno samostatné opatření ČNB, kterým se stanoví požadavky na zajištění bezpečného provozu bank a poboček zahraničních bank s ohledem na riziko roku 2000. Toto opatření ukládá bankám a pobočkám zahraničních bank minimalizovat riziko roku 2000 zajištěním odolnosti jejich automatizovaných systémů vůči změně letopočtu, zpracovat strategii k minimalizaci rizika roku 2000 a zajistit potřebné lidské, technologické a finanční zdroje k její realizaci, zpracovat nouzové plány apod. Příprava banky na rok 2000 by měla být ukončena do 31. března 1999 vč. otestování. Do konce června 1999 pak banka musí vhodnou formou informovat veřejnost o zajištění odolnosti svých automatizovaných systémů vůči změně letopočtu.

Kromě těchto metodických aspektů ošetření rizika roku 2000 podnikl bankovní dohled ČNB řadu kroků k ověření postupu prací v této oblasti. V červenci 1998 zaslal bankovní dohled ČNB dopis všem dozorcím radám bank s výzvou věnovat roku 2000 zvýšenou pozornost. Na podzim roku 1998 proběhlo první kolo dohlídek přímo v bankách, jejichž cílem bylo zejména zjistit, zda banky věnují této otázce dostatečnou pozornost a jak daleko pokročily s naplňováním jednotlivých kroků k zajištění odolnosti proti roku 2000. Před těmito dohlídkami musely banky vyplnit detailní dotazník, který se stal základem pro ověření v rámci dohlídky. Tento dotazník vycházel z doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled. V první polovině roku 1999 se uskuteční další kolo dohlídek s obdobným zaměřením. V obou kolech dohlídek budou postupně navštíveny všechny banky, v případě zjištění nedostatků i vícekrát.

Při řešení problematiky roku 2000 bankovní dohled ČNB úzce spolupracuje i s dalšími institucemi v domácím i mezinárodním měřítku. Hlavní spolupráce byla navázána s Bankovní asociací, která zorganizovala seminář týkající se této problematiky, začala aktivně zveřejňovat informace o roku 2000 na internetu a navázala kontakty s asociacemi různých finančních institucí s cílem koordinace jednotlivých činností. Bankovní dohled ČNB dále oslovil bankovní dohledy domovských zemí bank, které působí v České republice, příp. bankovní dohledy hostitelských zemí českých bank za účelem získání informací o přístupu bankovních dohledů k řešení této problematiky a stanovení role „vedoucího supervisory“ v případě poboček zahraničních bank působících v České republice, příp. poboček českých bank působících v zahraničí. Aktivně se do mezinárodní spolupráce zapojily Bank of England/FSA, se kterými je nyní zpracováván systém dohledu nad pobočkou Živnostenské banky v Londýně a pražskou pobočkou Midland Bank.

B.

ZÁKLADNÍ TRENDY VE VÝVOJI BANKOVNÍHO SEKTORU

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 1998

Charakteristickým rysem pro vývoj světové ekonomiky v roce 1998 byl postupný pokles tempa ekonomického růstu, dezinflační tendence ve většině zemí, pokles cen na světových trzích surovin, energetických zdrojů a komodit a značná volatilita světových finančních trhů. Tyto skutečnosti významně ovlivnily i makroekonomický a cenový vývoj v české ekonomice.

Hlavním makroekonomickým prvkem vývoje české ekonomiky byl pokračující pokles hrubého domácího produktu a domácí poptávky. Na poklesu hrubého domácího produktu se podílel zejména sektor služeb a stavebnictví. I v průmyslové výrobě bylo pro celý rok 1998 charakteristické postupné zpomalování tempa růstu v důsledku snížené vnější poptávky, struktury realizovaných investic, nedokončené restrukturalizace v podnikovém sektoru. Z měnového hlediska se od druhého čtvrtletí 1998 prosazoval trend dezinflace. Zpomalení čisté inflace a tempa růstu regulovaných cen se promítlo do zpomalení celkové inflace.

Příznivý vývoj faktorů inflace otevřel prostor pro snižování klíčových úrokových sazeb, ke kterému docházelo postupně zejména ve 2. polovině roku 1998. Ve srovnání s koncem roku 1997 došlo ke snížení 2 týdenní REPO sazby ze 14,75 % až na 9,5 %, diskontní sazby ze 13 % na 7,5 % a lombardní sazby z 23 % na 12,5 %. Současně došlo i ke snížení limitu povinných minimálních rezerv od srpna 1998 z 9,5 % na 7,5 %.

Z hlediska devizového kurzu bylo v první polovině roku 1998 patrné výrazné posílení kurzu koruny vůči marce, které v druhé polovině roku přešlo do stádia stabilizace. Denní pohyby kurzu svědčí na jedné straně o citlivosti na vývoj vnějšího prostředí, na druhé straně rychlé odeznění výkyvů naznačuje určitý posun v přístupu zahraničních investorů k české koruně a jejího ocenění jako relativně stabilní měny.

Nepříznivé ekonomické podmínky podnikové sféry se významně promítají do pozice bankovního sektoru. Největším rizikem podnikání v bankovníctví je úvěrové riziko. Zhoršení finanční situace významné části podniků staví úvěrové riziko na úroveň, kterou banky nejsou schopny akceptovat. Vysoké úvěrové zatížení podniků, neschopnost získat zdroje z kapitálového trhu nebo jiné levnější zdroje financování, pokračující pokles investiční aktivity nevytvářejí prostor pro zlepšení výkonnosti podniků a jejich schopnost splácet poskytnuté prostředky.

Dalším faktorem, který ovlivňuje bankovní sektor, je právní prostředí. V roce 1998 nedošlo k významným změnám legislativního rámce a zkvalitnění výkonu práva zejména v obchodních vztazích. Mezi základní nedostatky současného právního rámce patří především přetrvávající zvýhodňování dlužníků proti věřitelům, nepružnost konkurzních řízení, nedostatečná úprava problematiky zástav k zajištění pohledávek, průtahy soudních řízení apod. Urychlené dopracování potřebných zákonů a zrychlení výkonu práva by podstatným způsobem přispělo k posílení stability bankovního sektoru.

2. STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY

2. 1 Počet bank v bankovním sektoru

K 31. 12. 1998 působilo v bankovním sektoru 45 bank a poboček zahraničních bank, což bylo o 5 bank méně než ke konci roku 1997. Povolení působit jako banka bylo odňato COOP bance, Velkomoravské bance, Agrobance Praha a Pragobance z důvodu neplnění požadavků obezřetného podnikání. V návaznosti na fúze mateřských bank došlo v roce 1998 i ke sloučení jejich dceřiných společností působících v České republice, a to ke sloučení Bank Austria a Creditanstalt (další působení pod názvem Bank Austria Creditanstalt Czech Republic) a ke sloučení HYPO-BANK a Vereinsbank (další působení pod názvem HypoVereinsbank CZ). V roce 1998 bylo vydáno jedno nové povolení působit jako banka GE Capital Bank, která převzala část aktivit Agrobanky. V současné době není v žádné bance uplatňován režim nucené správy.

Mezi další významné změny ve struktuře bankovního sektoru v roce 1998 patřilo ukončení nucené správy v Podnikatelské bance a její prodej novému zahraničnímu investorovi, který zahájil znovu činnost banky pod názvem J&T Banka. Dceřiná společnost Sociétés Générale Banka se transformovala na pobočku zahraniční banky.

Tab. č. 1 Vývoj počtu bank podle skupin bank (banky, které zahájily činnost pro klientelu)

	1.1.1990	31.12.1990	31.12.1991	31.12.1992	31.12.1993	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
Banky celkem	5	9	24	37	52	55	55	53	50	45
v tom:										
velké banky	5	5	6	6	6	6	6	5	5	5
malé banky	x	4	14	19	22	21	18	12	9	8
zahraniční banky	x	x	4	8	11	12	12	13	14	13
pobočky zahraničních bank	x	x	x	3	7	8	10	9	9	10
specializované banky	x	x	x	1	5	7	9	9	9	9
banky v nucené správě	x	x	x	x	1	1	0	5	4	0
Kromě toho banky bez licence	x	x	x	x	x	1	4	6	10	18

Formování struktury bankovního sektoru od roku 1989 bylo velmi dynamické. Řada nově vzniklých bank nebyla schopná prosadit se v náročné konkurenci a zvládnout velmi rizikové podmínky spojené s transformací ekonomického systému a byla nucena svou činnost ukončit. Zpřísnění podmínek pro vznik nových bank limitovalo zejména od roku 1996 vstup nových subjektů do sektoru. V poslední době je struktura bankovního sektoru ovlivňována fúzemi mezi jednotlivými bankami, které vedou ke koncentraci bankovního sektoru. Od roku 1989 bylo celkem vydáno 63 povolení působit jako banka, přičemž ve stejném období zaniklo 18 povolení působit jako banka. Z tohoto počtu 14 povolení působit jako banka bylo odňato z důvodu špatné finanční situace a neplnění pravidel obezřetného podnikání, 3 povolení působit jako banka zanikla v důsledku proběhlých fúzí a jedna banka nezahájila činnost v zákonem stanoveném časovém limitu.

2. 2 Rozdělení bank do skupin

Rozdělení bank do jednotlivých skupin vychází z velikosti spravované bilanční sumy, původu kapitálu a případné specializace banky (detailní přehled skupin podle jednotlivých bank je uveden v příloze).

Skupina velkých bank v důsledku velikosti bilanční sumy, kterou spravuje, nejvíce ovlivňuje bankovní sektor jako celek. Zároveň je však tato skupina značně nehomogenní, protože zahrnuje, přes jejich postupné sblížení, banky s rozdílným zaměřením. Rozhodujícími aktivitami velkých bank je v pří-

padě České spořitelny zejména poskytování služeb obyvatelstvu a drobným podnikatelům, Komerční banka a Investiční a Poštovní banka se zaměřují na velkou a střední podnikovou klientelu, Čs. obchodní banka má stále rozhodující podíl na aktivitách směrem k zahraničí. Z pohledu zajišťování bankovních služeb pro obyvatelstvo začíná České spořitelně významně konkurovat Investiční a Poštovní banka prostřednictvím své divize – Poštovní spořitelny, která se soustřeďuje na sběr depozit od obyvatelstva s využitím přepážek České pošty. Konsolidační banka jako jediný státní peněžní ústav byla založena pro správu nekvalitních úvěrů poskytnutých bankovním sektorem před rokem 1989. Velké banky spravují 66 % všech aktiv bankovního sektoru.

Kromě Konsolidační banky, která je plně vlastněna státem, i v dalších třech velkých bankách má stát dosud rozhodující majetkový podíl. Na počátku roku 1998 byla ukončena privatizace státního podílu pouze v Investiční a Poštovní bance, která je v současné době bankou s významným podílem zahraničního kapitálu. V letošním roce bude dokončena i privatizace státního podílu v Čs. obchodní bance, u zbývajících dvou bank je privatizace připravována.

Skupina malých bank prošla v uplynulém období nejbouřlivějším vývojem. Do této skupiny byly zařazovány banky s převážně českým kapitálem, které začaly v bankovním sektoru působit v letech 1990 až 1993. Povolení působit jako banka získaly v době, kdy požadavky na kapitálové vybavení byly na nízké úrovni, bylo velmi obtížné získat kvalitní zaměstnance zejména do vedoucích funkcí. V řadě případů rovněž akcionáři zakládali tyto banky pro podporu vlastního podnikání z krátkodobého hlediska a neměli zájem na dlouhodobém kvalitním a stabilním vývoji banky. Zároveň tyto banky ve značném měřítku podpořily rozvoj ekonomiky v počátcích transformace, což však v řadě případů vzhledem ke značné rizikovosti tohoto prostředí vedlo k vysokému počtu špatných obchodů, které v této době udělaly. Tyto nebezpečné aspekty jejich činnosti vyústily postupně do takového objemu ztrát, které malé banky vzhledem k nízkému kapitálovému vybavení nebyly schopny zvládnout. Proto od roku 1994 byla postupně ukončena činnost 14 malých bank. K 31. 12. 1998 patřilo do této skupiny 8 bank, které spravovaly pouze 3,5 % z celkové bilanční sumy bankovního sektoru.

Tab. č. 2 Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě v % za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
Banky celkem	100,00	100,00	100,00
<i>v tom:</i>			
velké banky	72,41	68,20	65,99
malé banky	4,34	3,99	3,54
zahraniční banky	11,67	13,70	15,55
pobočky zahraničních bank	8,33	9,63	9,47
specializované banky	3,25	4,48	5,45

Význam **zahraničních bank** v bankovním sektoru se stále zvyšuje nejen z pohledu spravované bilanční sumy, ale zejména z hlediska pozitivních vlivů, které tyto banky mají na rozvoj konkurence v bankovním podnikání. To se dotýká především zkvalitňování služeb poskytovaných klientům, kdy ostatní banky působící na českém bankovním trhu, pokud se chtějí vyrovnat zahraničním bankám, musí rozšiřovat okruh bankovních produktů, zlepšovat servis zákazníkům apod. Na druhé straně mají zahraniční banky určité konkurenční výhody, spočívající zejména v dobrém jméne své mateřské banky, protože většina z nich patří mezi dobře hodnocené banky v mezinárodním měřítku, snazší a především levnější přístup ke kvalitnímu know-how, možnost přístupu k levnějším zdrojům od mateřské banky příp. jiných bank, provázanost jí obsluhované podnikové klientely se zahraniční majetkovou účastí ze země své matky apod. Zahraniční banky jsou spolu s pobočkami zahraničních bank a stavebními spořitelny těmi subjekty bankovního trhu, které zaznamenávají neustálý růst svých aktivit. Podíl zahraničních bank na celkových aktivech bankovního sektoru se od roku 1996 zvýšil o 3,9 bodu na 15,6 %. Zahraniční banky působící na českém bankovním trhu se věnují zejména velkému bankovníctví, v menší míře obsluhují drobnou klientelu.

Pobočky zahraničních bank se stejně jako zahraniční banky soustřeďují zejména na velké bankovníctví, své rostoucí úvěrové aktivity financují zejména z mezibankovních zdrojů. Podobně jako zahraniční banky se pobočky zahraničních bank prudce rozvíjejí zejména v posledních třech letech. Ke konci roku 1998 se na celkových aktivech bankovního sektoru podílely 9,5 %, což je o 1,2 bodu více než v roce 1996. Na druhou stranu je skupina poboček zahraničních bank výrazně diferencovaná, protože zahrnuje jak dynamicky se rozvíjející pobočky, které z hlediska spravované bilanční sumy se stávají subjekty střední velikosti (Commerzbank AG, ING Bank N.V., Sociétés Générale, Deutsche Bank apod.), na druhé straně zde existuje řada malých příhraničních poboček německých a rakouských bank s omezenou aktivitou.

Specializované banky zahrnují zejména stavební spořitelny, které mají ze zákona omezené aktivity ve směru podpory bydlení. Obdobný charakter jako stavební spořitelny má i Českomoravská hypoteční banka. Českomoravská záruční a rozvojová banka se orientuje na poskytování záruk malým a středním podnikatelům, Česká exportní banka na podporu exportu. Specializované banky zpravidla kromě zákona o bankách podléhají i speciálním zákonům, které limitují jejich vystavení běžným rizikům bankovního podnikání. Rozvoj stavebního spoření i další aktivity specializovaných bank vedou postupně k růstu jejich významu v bankovním sektoru. K 31. 12. 1998 se na celkové bilanční sumě podílely 5,5 %, což je o 2,2 bodu více než na konci roku 1996.

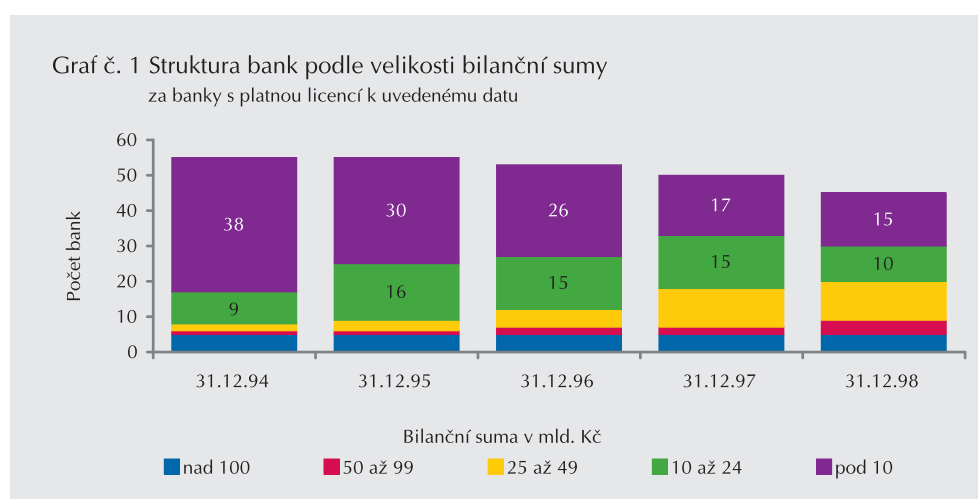
2. 3 Struktura bankovního sektoru podle velikosti bilanční sumy a základního jmění

(za banky s platnou licencí k danému datu)

Ve struktuře bank podle velikosti spravované bilanční sumy se promítá snižování počtu bank působících v českém bankovním sektoru, ať již z důvodu jejich nedobrovolného ukončení činnosti nebo v důsledku probíhajících fúzí a rozdílná intenzita růstu aktivit v jednotlivých skupinách bank.

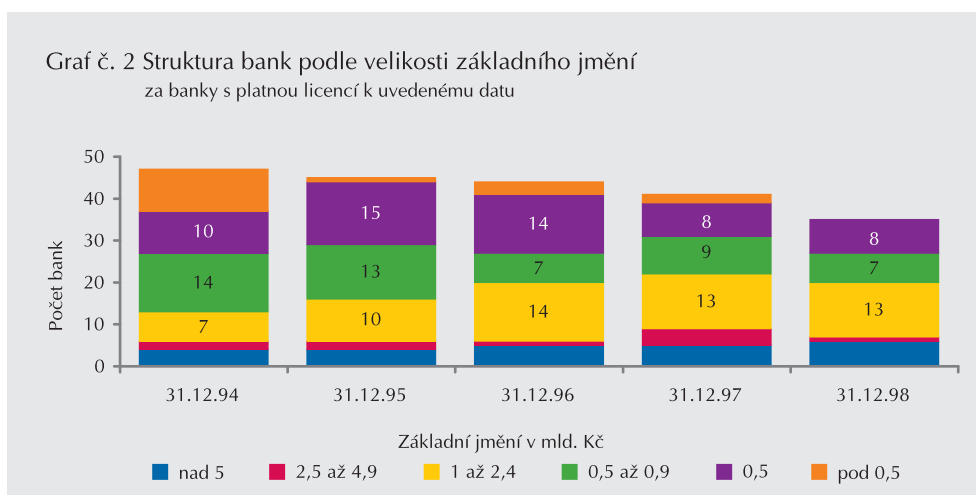
Pokles počtu bank při neustálém růstu objemu spravované bilanční sumy se promítl do zvýšení průměrné velikosti banky. Zatímco k 31. 12. 1994 spravovala průměrná banka 27,7 mld. Kč bilanční sumy, ke konci roku 1998 to bylo téměř dvakrát tolik, tj. 55,5 mld. Kč.

Povolení působit jako banka bylo odnímáno zejména bankám s českým kapitálem, které z hlediska spravované bilanční sumy patřily mezi nejmenší finanční ústavy v sektoru. Tím se postupně snižoval počet bank s bilanční sumou nižší než 10 mld. Kč z 38 bank k 31. 12. 1994 na 15 bank ke konci roku 1998.

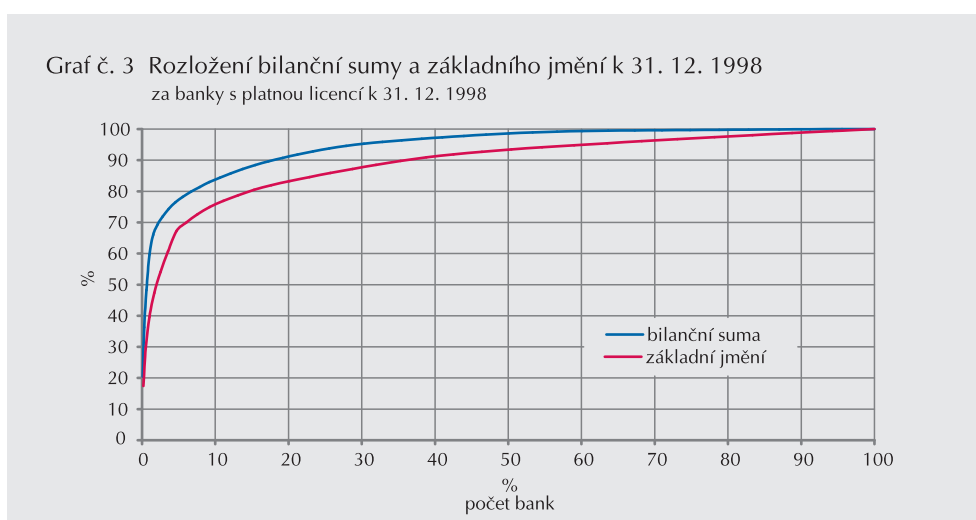

Na druhé straně růst aktivit zejména ve skupině zahraničních bank a poboček zahraničních bank spolu s probíhajícími fúze vedl ke zvýšení počtu subjektů střední velikosti. K 31. 12. 1994 působily v českém bankovním sektoru pouze 3 banky s bilanční sumou 25 až 100 mld. Kč, k 31. 12. 1998 to bylo již 15 bank nebo poboček zahraničních bank. Počet bank s bilanční sumou nad 100 mld. Kč se od počátku budování bankovního sektoru v České republice nezměnil a činí 5 bank. Postupující koncentrace bankovního sektoru však může tento dlouhodobý trend v blízké budoucnosti změnit, což potvrzuje skutečnost, že zatímco v roce 1994 chybělo k dosažení hranice 100 mld. Kč spravované bilanční sumy 6. bance v pořadí zhruba 38 mld. Kč a 7. bance dokonce 72 mld. Kč, ke konci roku 1998 to bylo již pouze 19 mld. Kč resp. 39 mld. Kč.

Obdobné tendence lze pozorovat i ve vývoji základního jmění bankovního sektoru. Průměrná velikost základního jmění připadající na 1 banku se zvýšila proti konci roku 1994 o 900 mil. Kč na 2,2 mld. Kč. Počet bank se základním jměním převyšujícím 1 mld. Kč se proti konci roku 1994 zvýšil o 7 bank a k 31. 12. 1998 činil 20 bank. Současně se snižuje počet bank se základním jměním na úrovni minimálního objemu základního jmění povoleného pro banky, tj. 500 mil. Kč. Tato hranice byla stanovena v roce 1995, což vysvětluje vysoký počet bank se základním jměním nižším než 500 mil. Kč v roce 1994. V dalších letech se nižší než minimální objem základního jmění vyskytoval u některých bank, na které byla uvalena nucená správa.

Pokračující koncentraci v bankovním sektoru, zejména pokud se týká postupného formování bank střední velikosti, dokumentuje i vývoj podílu, který zaujímá 5 resp. 10 největších bank v sektoru. K 31. 12. 1994 spravovalo 5 největších bank 73,4 % a 10 největších bank 83,4 % celkové bilanční sumy, ke konci roku 1998 to bylo pouze 66,0 % resp. 77,4 %.

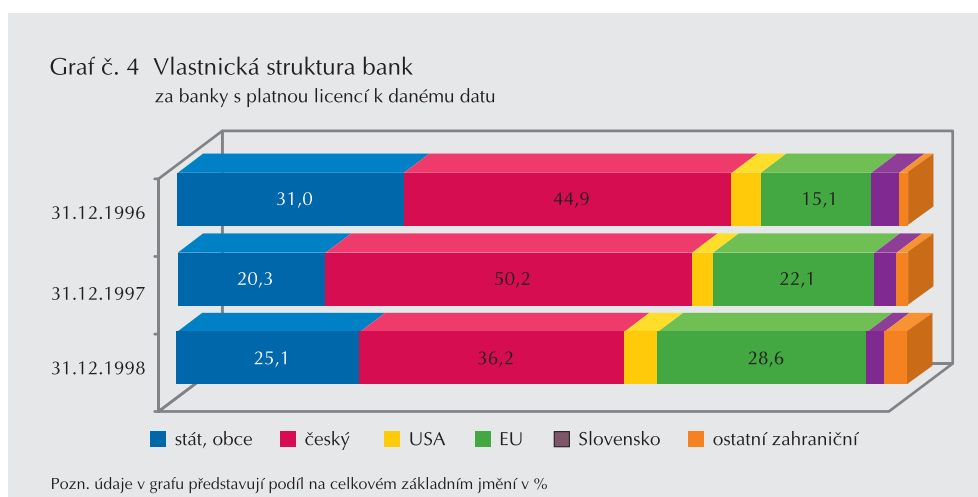

2. 4 Vlastnická struktura bankovního sektoru

(za banky s platnou licencí k danému datu)

Akcionářem banky v České republice mohou být jak právnické, tak fyzické osoby bez ohledu na zemi, kde sídlí, musí však splňovat přísná obezřetnostní kritéria stanovená Českou národní bankou, pokud jejich podíl přesahuje více než 10 % základního jmění dané banky. Změny ve vlastnické struktuře v průběhu času pak odrážejí nejen rozdílnou intenzitu navyšování základního jmění z pohledu tuzemských a zahraničních investorů, ale i změny v počtu bank.

Snížení podílu českého kapitálu z 50,2 % ke konci roku 1997 na 36,2 % k 31. 12. 1998 souvisí zejména s odebráním povolení působit jako banka dalším bankám s převážně českým soukromým kapitálem. Příмым důsledkem poklesu soukromého českého kapitálu v bankovním sektoru je relativní růst podílů ostatních skupin vlastníků bank včetně státu a obcí, kde k 31. 12. 1998 došlo proti stejnému datu předchozího roku k nárůstu podílu na základním jmění o 4,8 bodu na 25,1 %, což však nepředstavuje nárůst podílu státu a obcí v absolutním vyjádření. Přetrvávající poměrně vysoký podíl státního vlastnictví je spojen s dosud neukončenou privatizací velkých bank. Po jejím dokončení (jedna banka bude zprivatizována do konce roku 1999, zbývající 2 v roce 2000) se významně změní vlastnická struktura ve prospěch zahraničních subjektů, protože novými investory budou ve všech případech pravděpodobně renomované zahraniční banky.

Zvýšení podílu zahraničních subjektů na celkovém základním jmění bankovního sektoru bylo důsledkem dokončení privatizace Investiční a Poštovní banky a vydání nového povolení působit jako banka GE Capital Bank, což se promítlo do zvýšení podílů USA a zemí Evropské unie.

2. 5 Pracovníci a bankovní místa

(za banky s platnou licencí k danému datu)

K 31. 12. 1998 pracovalo v bankovním sektoru 52 760 pracovníků, tj. o 7,6 % méně než k 31. 12. 1997. Počet bankovních míst se v roce 1998 snížil o 10 % na 2 220 míst. Ve srovnání s rokem 1994 došlo k ještě výraznějšímu poklesu o 10,5 % u pracovníků a o 36 % u bankovních míst. Tento pokles je částečně ovlivněn ukončením činnosti některých bank, ne však ve velkém rozsahu, protože zpravidla docházelo k prodeji pobočkové sítě jiné bance. Rozhodujícím faktorem snižování počtu pracovníků a bankovních míst je snaha o racionalizaci a efektivnost. To dokladuje i skutečnost, že k rozhodujícímu poklesu počtu pracovníků i bankovních míst došlo ve skupině velkých bank (o 10 % resp. 38 % proti konci roku 1994), tj. ve skupině, která se po celé období neměnila.

Tab. č. 3 Počet pracovníků a bankovních míst v bankovním sektoru za banky s platnou licencí k danému datu

	31.12.94	31.12.95	31.12.96	31.12.97	31.12.98
Počet pracovníků	58 920	61 073	60 137	57 082	52 760
Počet bankovních míst	3 467	3 411	3 172	2 467	2 220
Počet pracovníků na 1 banku	1 071	1 131	1 135	1 165	1 172
Počet pracovníků na 1 bankovní místo	17	18	19	23	24
Počet obyvatel na 1 bankovní místo	2 981	3 029	3 252	4 177	4 639
Počet obyvatel na 1 pracovníka	175	169	172	181	195

Poněkud odlišný vývoj je patrný u zahraničních bank a poboček zahraničních bank, které naopak počet pracovníků i bankovních míst zvyšovaly v návaznosti na rozvoj svých aktivit po roce 1995. Počet pracovníků v zahraničních bankách se proti konci roku 1994 zvýšil o 54 % na 3 224 pracovníků, u poboček zahraničních bank dokonce o 88 % na 912 pracovníků. Počet bankovních míst se u zahraničních bank více než zdvojnásobil, pobočky zahraničních bank poskytují své služby zpravidla pouze z jednoho místa.

I přes opačné trendy ve skupinách velkých a zahraničních bank je stále velký rozdíl mezi personálním a organizačním vybavením těchto skupin bank. To je odrazem zejména odlišného zaměření, kdy zahraniční banky se orientují zejména na velké bankovníctví, které není personálně ani organizačně tak náročné. Porovnání bilanční sumy připadající na 1 pracovníka ukazuje, že tento objem je v zahraničních bankách stále zhruba dvojnásobný ve srovnání se skupinou velkých bank. Ještě více je tento rozdíl patrný u velikosti bankovních míst. Zatímco u velkých bank připadala v průměru na 1 bankovní místo necelá miliarda Kč, u zahraničních bank to bylo téměř 3,5 mld. Kč.

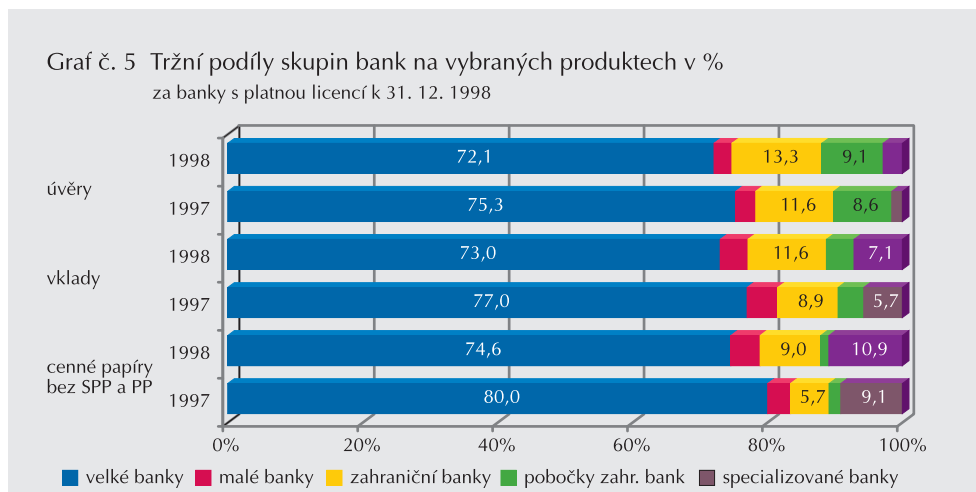
Výraznější pokles počtu pracovních míst ve srovnání s počtem pracovníků ukazuje, že jsou rušena zejména malá pracoviště a že postupně dochází ke koncentraci bankovních služeb do větších organizačních celků. To dokumentuje i postupné zvyšování velikosti bankovních míst vyjádřené počtem pracovníků připadajících na 1 bankovní místo. Zatímco v roce 1994 připadalo na 1 bankovní místo 17 pracovníků, na konci roku 1998 to bylo již téměř 24 pracovníků. Racionalizace pobočkové sítě je do značné míry umožněna i rozvojem automatizovaných bankovních služeb, především prostřednictvím bankomatů a postupným nahrazováním klasického přepážkového bankovníctví v některých peněžních ústavech home bankingem. Automatizace bankovních služeb bude zejména v budoucnu významným faktorem další racionalizace bankovních služeb.

Při stagnaci počtu obyvatel v České republice se pokles počtu pracovníků a bankovních míst samozřejmě promítá do zvyšování počtu obyvatel připadajících na 1 pracovníka resp. 1 bankovní místo. Ve svém důsledku však tato skutečnost nemusí znamenat výrazný pokles úrovně obslužnosti v souvislosti s rozvojem automatizovaných forem bankovníctví. První platební karty nabídly české banky před deseti lety. Ke konci roku 1998 bylo v České republice v provozu 1 373 bankomatů, celkový počet platebních karet dosáhl ke stejnému datu 2 milionů. Na jeden bankomat připadalo v roce 1998 měsíčně asi 4 500 výběrů v hotovosti.

Banky působící na českém bankovním trhu v podstatě nevyvíjejí rozsáhlejší aktivity v jiných zemích. K 31. 12. 1998 měly pouze dvě banky pobočky v zahraničí. Z celkového počtu 887 pracovníků na bankovních místech v zahraničí připadalo k 31. 12. 1998 přes 95 % na Slovenskou republiku. Váha zahraniční sítě vyjádřená podílem počtu zaměstnanců evidovaných na pracovištích v zahraničí na celkovém stavu zaměstnanců zůstala na úrovni konce roku 1997, tj. přibližně na 2 %, přičemž rozhodující podíl mají velké banky.

2. 6. Tržní podíly jednotlivých skupin bank (za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998)

Vývoj tržních podílů jednotlivých skupin bank na základních bankovních produktech je ovlivněn zejména různou dynamikou vývoje v těchto skupinách. Rozdílnost ve velikosti těchto podílů je pak dána zejména orientací jednotlivých skupin bank na různé produkty.

Rozhodující podíl ve všech základních produktech si stále udržuje skupina velkých bank. Vysoká dynamika rozvoje, projevující se zhruba od roku 1995 u zahraničních bank a poboček zahraničních bank, však vede ke stálému poklesu tohoto podílu. Podíl velkých bank na celkovém objemu poskytnutých úvěrů se proti konci roku 1997 snížil o 3,2 bodu při současném zvýšení podílu zahraničních bank a poboček zahraničních bank o 2,2 bodu. Obdobně se vyvíjela i struktura vkladů, kde se podíl velkých bank snížil o 4 body při navýšení podílu zahraničních bank a poboček zahraničních bank o 3 body. Rozvoj stavebního spoření vedl i k posílení podílu specializovaných bank, což se odrazilo ve zvýšení jejich podílu na celkových objemech u vkladů o 1,4 bodu na 7,1 % a u úvěrů o 1,3 bodu na 2,9 %. Nejnižší podíl v sektoru v současné době zaujímá skupina malých bank, a to u všech sledovaných produktů.

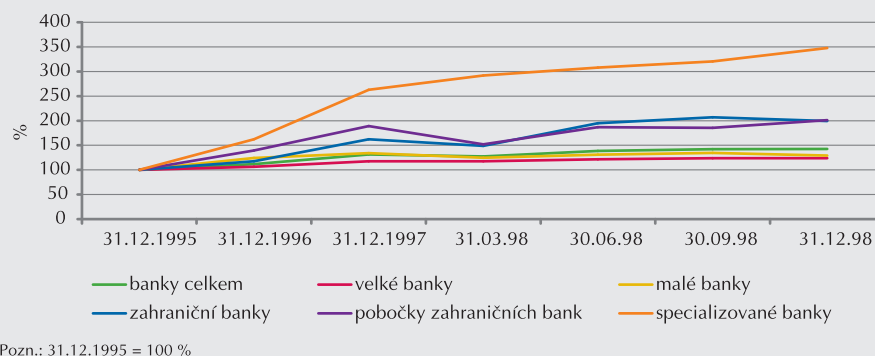
3. AKTIVNÍ OPERACE BANKOVNÍHO SEKTORU

(za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998)

K 31. 12. 1998 činila bilanční suma bankovního sektoru 2 440,7 mld. Kč, což je o 8,6 % více než na konci roku 1997. Dynamika růstu celkových aktiv bankovního sektoru se ve srovnání s rokem 1997 snížila o 9 bodů.

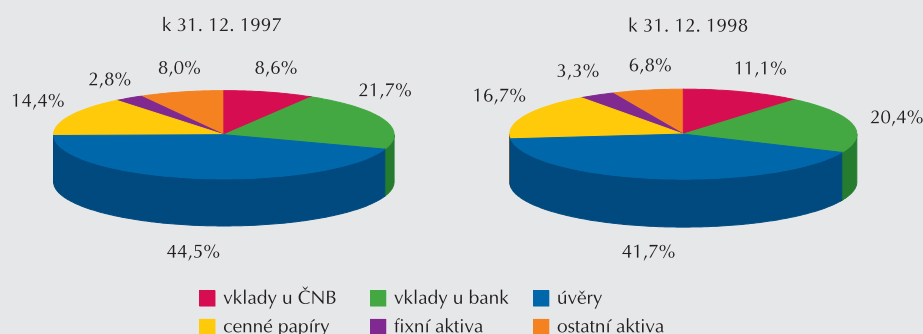
Na růstu celkové bilanční sumy se jednotlivé skupiny bank podílely rozdílným způsobem. K absolutnímu poklesu došlo u skupiny malých bank, což souvisí s určitým útlumem činnosti těchto bank ve vazbě na řešení jejich dalšího působení v sektoru. Nejnižší dynamiku růstu bilanční sumy v roce 1998 zaznamenala skupina velkých bank v důsledku své obezřetnější úvěrové politiky. Zahraniční banky, pobočky zahraničních bank a specializované banky naopak pokračovaly v nastoupeném trendu rozvoje svých aktivit, který je patrný od roku 1995. U zahraničních bank a poboček zahraničních bank přes určité zpomalení dynamiky v roce 1998 se ve srovnání s rokem 1995 objem spravované bilanční sumy prakticky zdvojnásobil, u stavebních spořitelen, které tvoří rozhodující část specializovaných bank, pak téměř zčtyřnásobil.

Graf č. 6 Intenzita růstu bilanční sumy v %
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

Nižší intenzita růstu bilanční sumy ve srovnání s rokem 1997 byla odrazem změněných ekonomických podmínek souvisejících s celkovou stagnací hospodářství a zvýšením obezřetnosti bank při svém podnikání. To se odrazilo i ve změnách struktury aktivní strany bilance bankovního sektoru.

Graf č. 7 Struktura aktiv v %
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

Reakcí bank na zvýšenou rizikovost ekonomického prostředí byla zejména nižší úvěrová aktivita, která se promítla do dalšího snížení podílu úvěrů na celkové bilanční sumě o 2,8 bodu na 41,7 %. Významným faktorem poklesu podílu úvěrů je i vyšší tvorba opravných položek, odpis ztrátových pohledávek a převod některých úvěrových pohledávek mimo bankovní sektor v rámci stabilizačního programu. Volné zdroje banky umísťovaly zejména do rychle likvidních aktiv, především nakupovaly státní pokladniční poukázky a poukázky ČNB, což se promítlo do zvýšení podílu cenných papírů v portfoliu bank o 2,3 bodu na 16,7 %. Pokles podílu vkladů u bank o 1,3 bodu na 20,4 % souvisí s nižší potřebou bank doplňovat své zdroje.

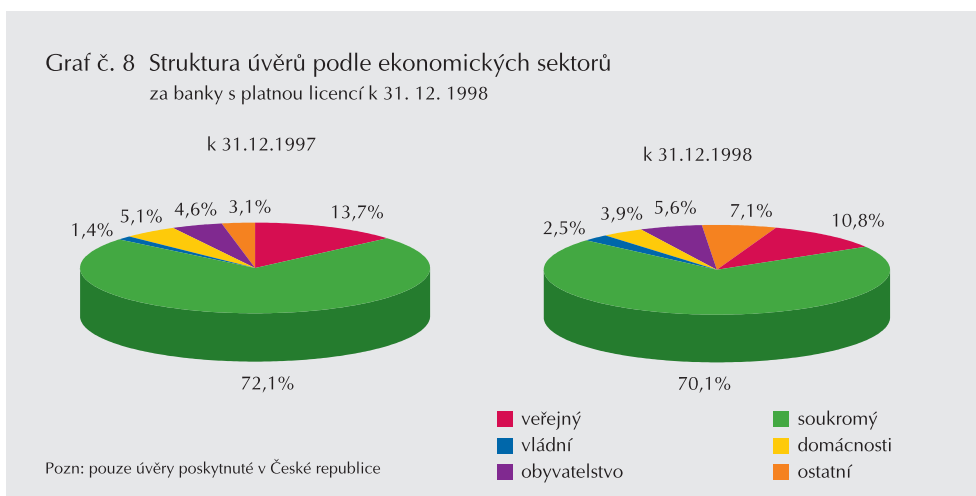
3. 1 Úvěrové aktivity

Podstatná část současného úvěrového portfolia českého bankovního sektoru vznikla na podporu podnikatelských subjektů, které nedisponovaly dostatečným vlastním kapitálem v transformující se ekonomice. Bankovní sektor tak sice vytvořil podmínky umožňující rozvoj ekonomiky, přebíral tím však na sebe reálné riziko méně kvalitních úvěrů. Nepříznivý ekonomický vývoj v roce 1998 vedl banky k ome-

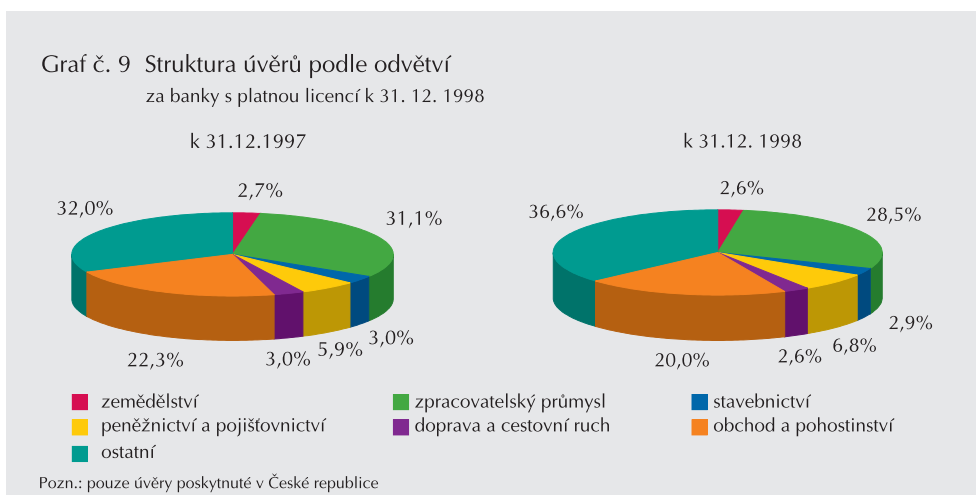
zení svých nových úvěrových aktivit ve snaze omezit riziko možných nových ztrát a současně se snažily vyrovnat s již existujícími ztrátami.

Celkový objem hrubých úvěrů k 31. 12. 1998 dosáhl 1 135,4 mld. Kč, což je o 3,4 % více než k 31. 12. 1997. Úvěry představují zhruba 91 % hrubého domácího produktu ve stálých cenách.

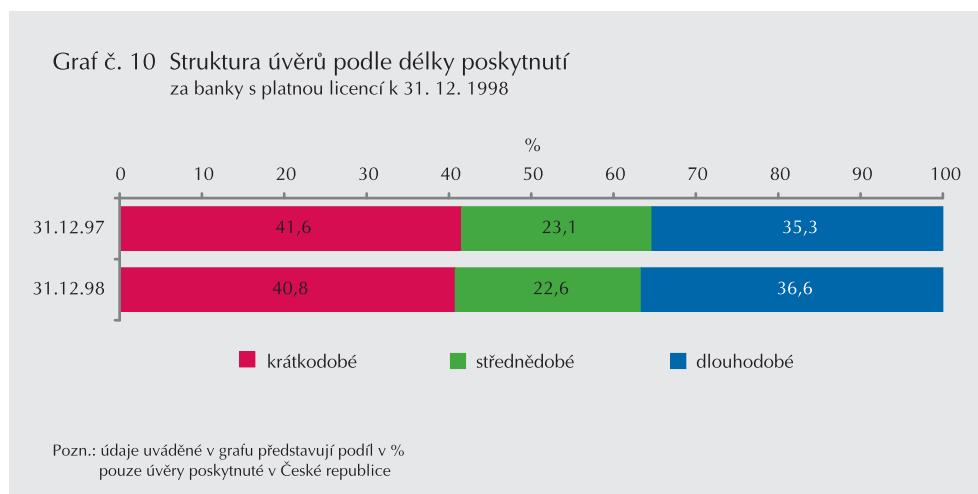
Stagnace úvěrových aktivit se projevila především ve skupině velkých bank, kde objem poskytnutých úvěrů zůstal na úrovni roku 1997. K absolutnímu poklesu došlo ve skupině malých bank. U zahraničních bank a poboček zahraničních bank se objem poskytnutých úvěrů zvýšil ve srovnání s koncem roku 1997 o 16,7 % resp. 7,7 %, tyto dynamiky růstu jsou však výrazně pod úrovní roku 1997 (41,2 % resp. 35,7 %). Enormní růst úvěrových aktivit zaznamenaly stavební spořitelny (2,5 násobek ve srovnání s koncem roku 1997), tato situace je však dána skutečností, že stavební spořitelny začaly v souladu se zákonným omezením poskytovat první úvěry svým klientům až po jejich dvouletém spoření, tj. postupně zhruba od roku 1997.

Nejčastějšími příjemci úvěrů jsou subjekty soukromého sektoru, jejichž podíl na celkovém objemu úvěrů se však proti konci roku 1997 snížil o 2 body na 70,1 %. K výraznějšímu nárůstu podílu došlo u úvěrů poskytnutých obyvatelstvu, který se zvýšil o 1 bod na 5,6 %. Potvrzuje se tak rostoucí orientace některých bank na drobného zákazníka a rozšíření možností spotřebitelských úvěrů, podstatnou složkou jsou však především účelové úvěry stavebních spořitelen. Růst zaznamenaly i úvěry vládnímu sektoru, které vzrostly o 1,1 bodu na 2,5 % a úvěry ostatním subjektům se zvýšením podílu o 4 body na 7,1 %. Naproti tomu podíl úvěrů poskytnutých veřejnému sektoru se dále snižoval a odrážel tak pokračující převahu soukromých subjektů v ekonomice. Nižší podíl úvěrů poskytnutých živnostníkům ve srovnání s koncem roku 1997 je důsledkem vysoké rizikovitosti tohoto sektoru ekonomiky.

Úvěrové toky do jednotlivých odvětví jsou zcela v relaci s odvětvovou strukturou české ekonomiky, kde zaujímá prioritní postavení zpracovatelský průmysl. K 31. 12. 1998 směřovalo do zpracovatelského průmyslu 28,5 % všech úvěrů poskytnutých bankovním sektorem. Ve srovnání s rokem 1997 však podíl úvěrů do zpracovatelského průmyslu poklesl o 2,6 bodu. Obdobný vývoj zaznamenalo rovněž odvětví obchodu a pohostinství, které je druhým největším příjemcem úvěrů. Podíl úvěrů do odvětví obchodu a pohostinství na konci roku 1998 činil 20,0 % z celkového stavu úvěrů, tj. o 2,3 bodu méně než k 31. 12. 1997. Se značným odstupem následuje odvětví peněžnictví a pojišťovnictví s 6,8 %. Podíly úvěrů ve stavebnictví, zemědělství a v dopravě a cestovním ruchu jsou pod hranicí 3 %, přibližně na úrovni konce roku 1997.

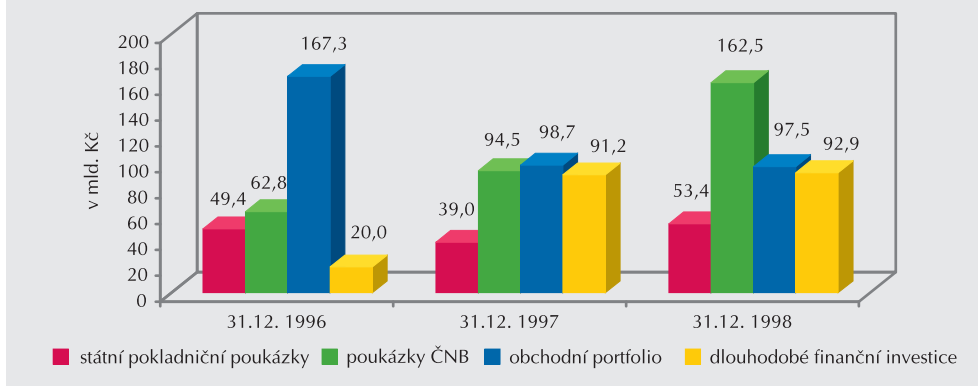
Struktura úvěrů z hlediska délky poskytnutí vykazovala k 31. 12. 1998 mírný posun ve prospěch dlouhodobých úvěrů, jejichž podíl jako jediný meziročně stoupl, a to o 1,3 bodu na 36,6 %. Největší část ze všech poskytnutých úvěrů představují i nadále úvěry krátkodobé, tj. úvěry s lhůtou splatnosti do jednoho roku, s 40,8 % podílem. Rozložení úvěrů z časového hlediska odráží strukturu disponibilních zdrojů bankovního sektoru, kde rovněž převažují zdroje s kratšími lhůtami splatnosti.

3. 2 Operace s cennými papíry

Celkový objem cenných papírů, tj. státních a ostatních pokladničních poukázek, cenných papírů k obchodování a dlouhodobých finančních investic, k 31. 12. 1998 činil v čisté hodnotě 406,3 mld. Kč a proti konci roku 1997 se zvýšil o 25,6 %. V porovnání s bilanční sumou představují cenné papíry 16,6 %, což je o 2,2 bodu více než na konci roku 1997.

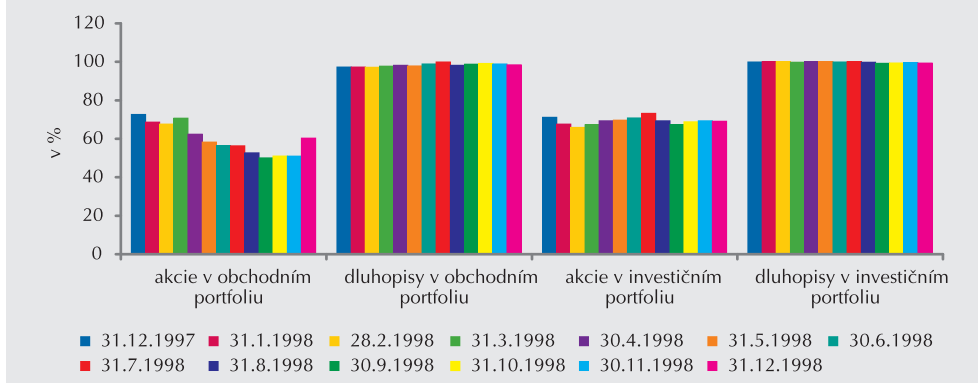
Nárůst objemu cenných papírů v portfoliu bank je důsledkem růstu objemu státních pokladničních poukázek a poukázek ČNB, který svojí intenzitou převyšuje minimální růst objemu rizikovějších cenných papírů tvořících investiční a obchodní portfolio cenných papírů bank. I nadále tak pokračuje trend klesající angažovanosti bank v roli účastníků kapitálového trhu. Státní a jiné pokladniční poukázky představují pro banku výhodnou formu investování volných zdrojů, neboť jejich dalším pozitivem, kromě minimální rizikovosti, je také jejich likvidnost.

Graf č. 11 Struktura cenných papírů v portfoliu bank
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

Rozdělení cenných papírů do obchodního a investičního portfolia zůstalo k 31. 12. 1998 přibližně na úrovni konce roku 1997, kdy již bylo přizpůsobeno novým podmínkám stanoveným bankovním dohledem České národní banky, které upravují povinné postupy tvorby opravných položek na krytí rizik plynoucích z držení cenných papírů s ohledem na jejich zařazení do jednotlivých typů portfolia. Čistý objem cenných papírů odráží částečně jejich tržní hodnotu v důsledku povinného krytí negativních rozdílů mezi tržním oceněním a cenou pořízení u obchodního portfolia na denní bázi a u investičního portfolia na roční bázi.

Graf č. 12 Poměr tržního ocenění a ceny pořízení cenných papírů v %
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

K 31. 12. 1998 činil podíl tržní hodnoty cenných papírů bez státních a jiných pokladničních poukázek k jejich ceně pořízení 92,3 %, což je o 0,1 bodu méně než k 31. 12. 1997. Podíl tržního ocenění a ceny pořízení u obchodního portfolia činil ke stejnému datu 97,2 % (meziročně o 3 body více), podíl tržního ocenění a ceny pořízení u investičního portfolia 87,9 % (meziročně o 2,9 bodu méně).

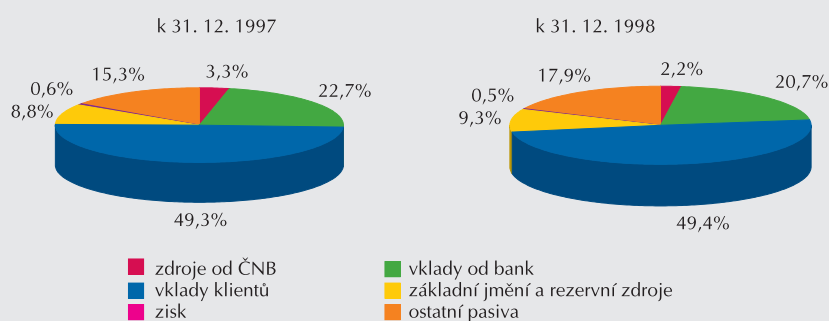
Důležitým aspektem posouzení rizikovosti portfolia cenných papírů je jeho struktura z hlediska typu cenných papírů. Vývoj na českém kapitálovém trhu podmiňuje nízkou úroveň a nestálost tržního ocenění zejména u majetkových cenných papírů, zatímco u dluhopisů je situace výrazně příznivější. Poměr mezi tržním oceněním a cenou pořízení majetkových cenných papírů se dlouhodobě pohybuje na úrovni 60 % v obchodním portfoliu a 70 % v investičním portfoliu, zatímco u dluhopisů je zpravidla pouze mírně pod 100 % hranicí. Banky proto ve větší míře investují zejména do dluhopisů, které v jejich portfoliu cenných papírů k 31. 12. 1998 představovaly téměř tři čtvrtiny portfolia cenných papírů bez státních a jiných pokladničních poukázek.

4. PASIVNÍ OPERACE BANKOVNÍHO SEKTORU

(za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998)

Struktura pasivní strany bilance bankovního sektoru České republiky odráží možnosti bank při získávání cizích zdrojů, jejich potřebu pro aktivní operace a vývoj vlastních zdrojů banky. Největší složkou pasiv jsou vklady klientů, jejichž podíl se dlouhodobě pohybuje zhruba na úrovni 50 % celkové bilanční sumy. Nerozvinutost kapitálového trhu i jiných forem umístění disponibilních zdrojů zejména obyvatelstva spolu s jejich určitou nedůvěrou v nové formy zhodnocování finančních prostředků je důvodem pro stálý význam tradičního ukládání volných finančních prostředků do bank.

Graf č. 13 Struktura pasiv
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

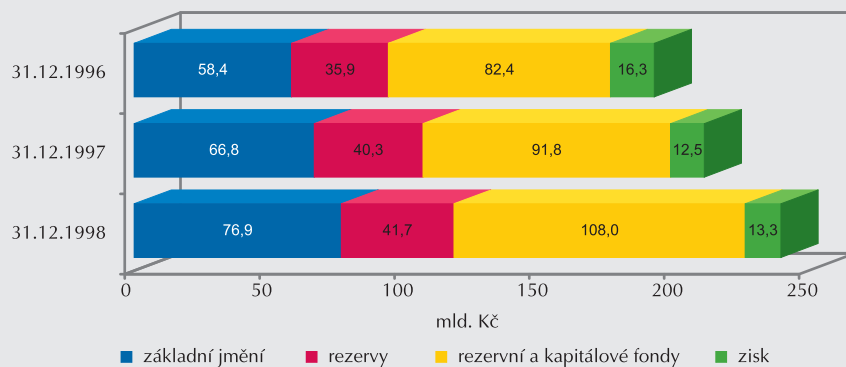

Další nejvýznamnější složkou cizích zdrojů bank jsou vklady od jiných bank s více než pětinou celkového objemu pasiv. Ve srovnání s předcházejícím rokem se tento podíl snížil o 2 body na 20,7 %, což je důsledkem zejména nižší potřeby bank po dodatečných zdrojích v souvislosti s jejich nižší úvěrovou aktivitou v roce 1998. Základní jmění a rezervní zdroje tvoří dlouhodobě zhruba 9 % celkových pasiv.

4. 1 Vlastní zdroje v bankovním sektoru

Vlastní zdroje bankovního sektoru tvoří především základní jmění, rezervní a kapitálové fondy, všeobecné rezervy a zisky z běžného roku i minulých let. K 31. 12. 1998 činily vlastní zdroje celkem 239,9 mld. Kč, což je o 13,4 % více než na konci roku 1997. Největší podíl na meziročním růstu objemu vlastních zdrojů má růst základního jmění (o 15,0 %) a rezervních a kapitálových fondů (o 17,6 %).

Graf č. 14 Vývoj a struktura vlastních zdrojů bank
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

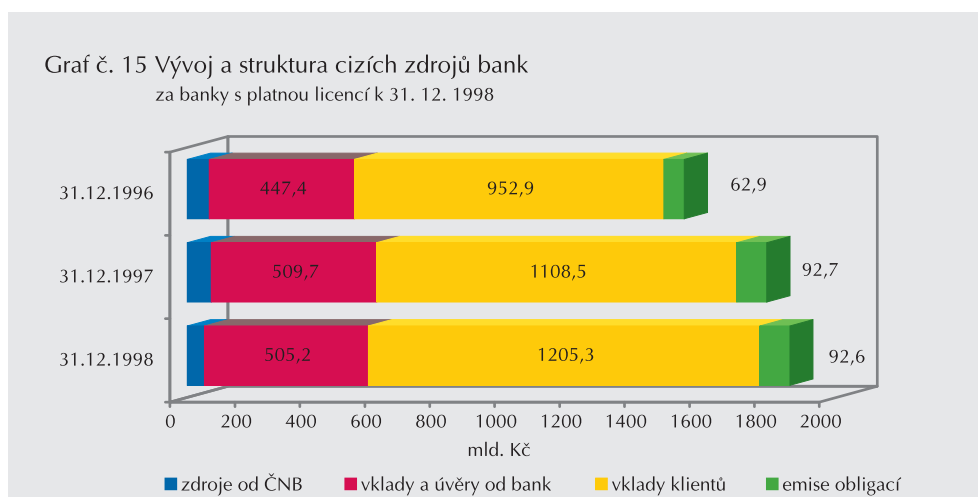

Základní jmění bankovního sektoru k 31. 12. 1998 činilo 76,9 mld. Kč, což představuje roční přírůstek ve výši 10,1 mld. Kč. Na tomto přírůstku se podílely zejména Investiční a Poštovní banka v návaznosti na zvýšení jejího základního jmění po dokončení privatizace a vznik nové banky GE Capital Bank. K podstatnějšímu navýšení základního jmění došlo i ve skupině malých bank, kde však toto zvýšení bylo nezbytným předpokladem k pokrytí realizovaných ztrát a k zachování požadované úrovně kapitálové přiměřenosti.

Rezervní a kapitálové fondy se za rok 1998 zvýšily o 16,2 mld. Kč na 108,0 mld. Kč. Na celkových vlastních zdrojích se rezervní a kapitálové fondy podílejí 45 %. Tvorba rezervních fondů je závislá na výši dosaženého zisku, který je jejich základním zdrojem. V současné době banky v českém bankovním sektoru upřednostňují jejich tvorbu před výplatou dividend v zájmu maximálního posílení kapitálové báze.

4. 2 Cizí zdroje v bankovním sektoru

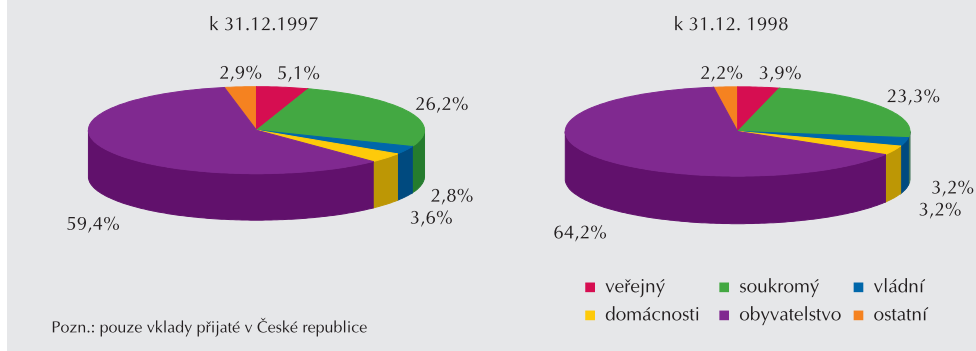
Celkový objem cizích zdrojů k 31. 12. 1998 činil 1 855,9 mld. Kč, což představuje meziroční růst o 4,0 %. Nejvyšší podíl – 64,9 % – na struktuře cizích zdrojů zaujímají vklady klientů. Vklady a úvěry od bank tvoří necelou třetinu cizích zdrojů financování. Významnost objemu emitovaných obligací k 31.12. 1998 proti 31.12. 1997 relativně poklesla, neboť jejich celkový objem ve výši 92,6 mld. Kč zůstává při rostoucích celkových cizích zdrojích na stejné úrovni.

4. 2. 1 Primární zdroje bank

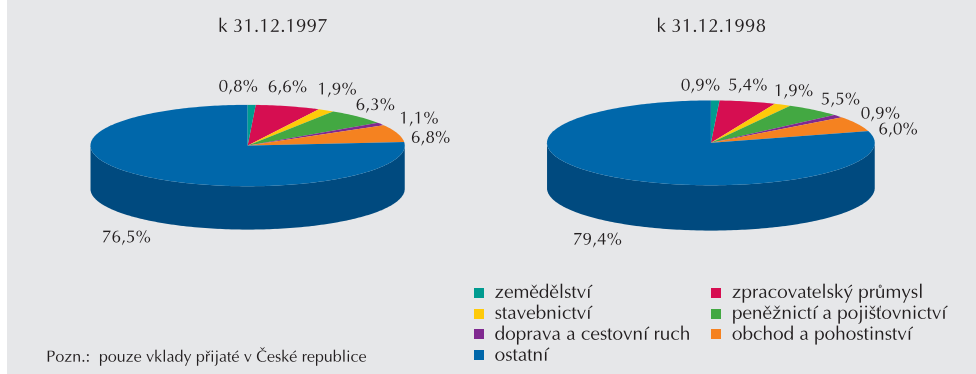
Celkový objem vkladů klientů k 31. 12. 1998 dosáhl 1 205,3 mld. Kč, tj. o 8,7 % více než k 31. 12. 1997. Na růstu primárních vkladů se podílely zejména vklady od obyvatelstva, zatímco vklady podnikové sféry výrazně poklesly. Tento vývoj potvrzuje napjatou finanční situaci v podnikové sféře, která se projevovala omezením objemu volných finančních prostředků. Naproti tomu u obyvatelstva je stále zřejmé upřednostňování úspor před aktuální spotřebou.

Graf. č. 16 Struktura vkladů podle ekonomických sektorů
za banky s platnou licenci k 31. 12. 1998

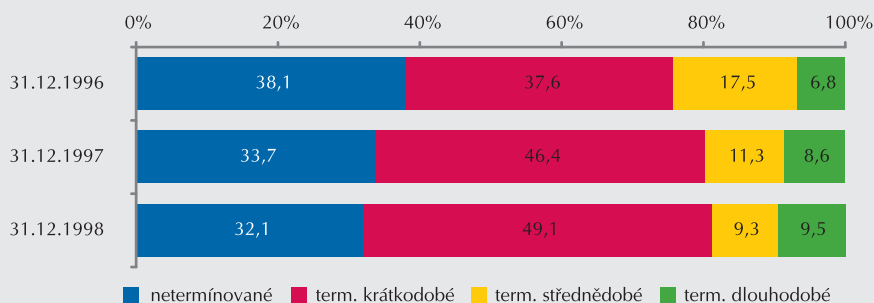
Podíl vkladů obyvatelstva na celkovém objemu primárních vkladů se za rok 1998 dále zvýšil o 4,8 bodu na 64,2 %. Naproti tomu podíl podnikatelské sféry (tj. soukromého a veřejného sektoru) se ve stejném období snížil o 4,1 body na 27,2 %. K absolutnímu poklesu došlo i u vkladů domácností, což se odrazilo v dalším snížení jejich podílu na celkových vkladech klientů o 0,4 bodu na 3,2 %. Kromě obyvatelstva se absolutně zvýšil objem primárních vkladů i u vládního sektoru.

Graf. č. 17 Struktura vkladů podle odvětví
za banky s platnou licenci k 31. 12. 1998

Odvětvová struktura primárních vkladů odráží rozhodující podíl vkladů obyvatelstva, které jsou z tohoto pohledu zařazovány do ostatních odvětví. Z konkrétních odvětví zaujímá na konci roku 1998 opětovně nejvýznamnější místo obchod a pohostinství s 6,0 % podílem na celkových vkladech klientů. Druhé peněžnictví a pojištnictví se podílelo 5,5 % na primárních vkladech a po něm následující zpracovatelský průmysl k 31.12. 1998 dosáhl srovnatelného podílu 5,4 %. Vklady všech tří nejvýznamněji zastoupených odvětví zaznamenaly ve srovnání s 31. 12. 1997 pokles svého podílu na celku.

Graf č. 18 Struktura vkladů z časového hlediska
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

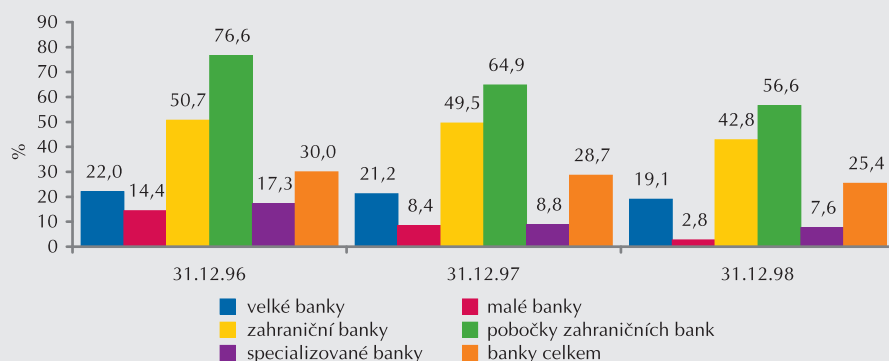
Pozn.: pouze vklady přijaté v České republice

Nejčastějším typem vkladů z hlediska délky uložení jsou krátkodobé termínované vklady, které k 31. 12. 1998 představovaly v celkovém objemu primárních vkladů 49,1 %. Změny ve struktuře vkladů podle délky uložení nejsou v průběhu času zvláště výrazné. Pozitivním trendem je mírné zvyšování podílu dlouhodobých termínovaných vkladů, který se od roku 1996 zvýšil o 2,7 bodu na 9,5 %. Tento posun však byl zejména důsledkem poklesu podílu střednědobých termínovaných vkladů.

4. 2. 2 Sekundární zdroje bank

Celkový objem vkladů od bank na konci roku 1998 dosáhl 505,2 mld. Kč, tj. o 0,9 % méně než k 31. 12. 1997. Z hlediska typů vkladů převažují ve struktuře sekundárních zdrojů termínované vklady (68,1 %) a přijaté úvěry (29,5 %).

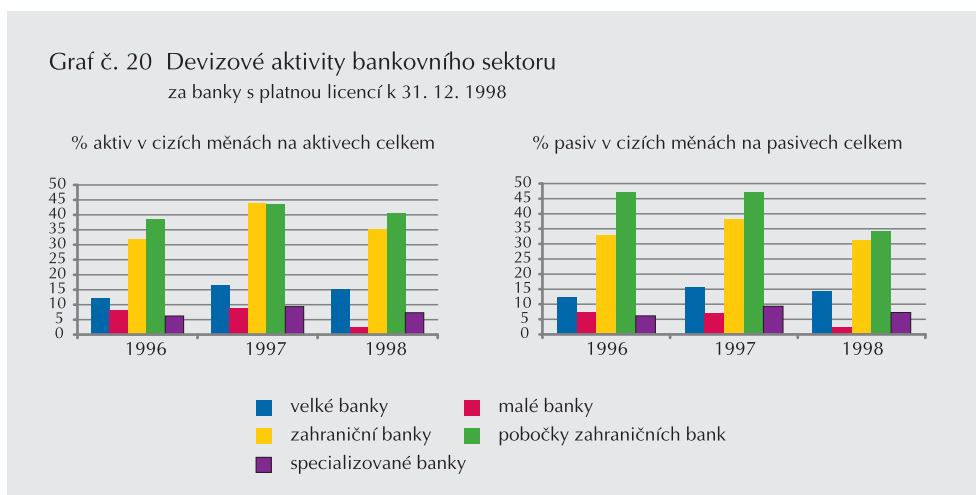
Graf č. 19 Podíl sekundárních zdrojů na cizích zdrojích
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

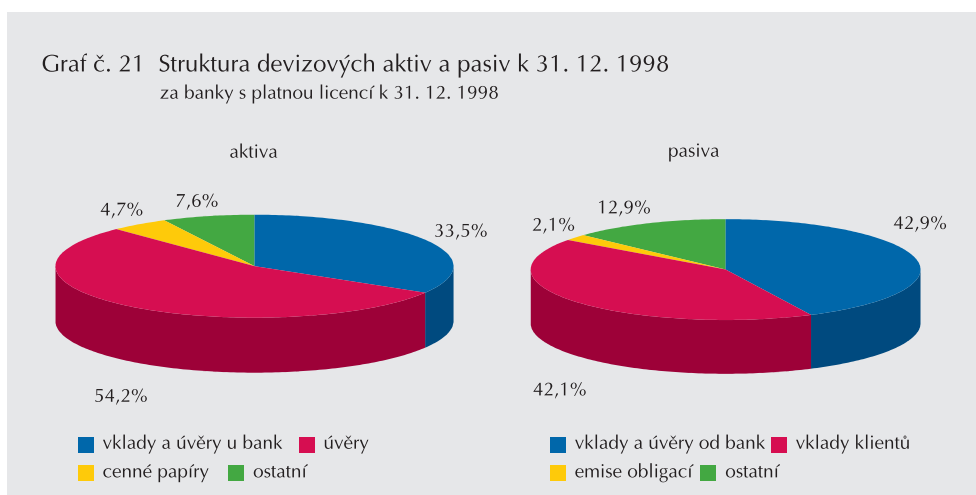
Prostřednictvím mezibankovního trhu se financují především zahraniční banky a pobočky zahraničních bank. Ve skupině poboček zahraničních bank je tato tendence stále nejvýraznější, přestože podíl sekundárních zdrojů na celkových cizích zdrojích klesl z 64,9 % na konci roku 1997 na 56,6 % k 31. 12. 1998. Také zahraniční banky postupně snižují svůj dosud velký podíl financování z mezibankovního trhu. Podíl jejich sekundárních zdrojů na cizích zdrojích klesl v průběhu roku 1998 o 6,7 bodu na 42,8 %. Vysoký, avšak pozvolna klesající podíl mezibankovních aktivit zahraničních bank a poboček zahraničních bank je dán tím, že se některé z nich již začínají orientovat rovněž na širší klientelu a nalézají tak cestu k primárním zdrojům financování. Oproti tomu u malých bank představuje financování z mezibankovního trhu pouze 2,8 % a jsou tudíž téměř plně odkázány na vklady klientů. Velké banky udržují stabilní úroveň stupně financování sekundárními zdroji na hladině 20 %.

5. DEVIZOVÉ AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU

K 31. 12. 1998 dosáhl objem devizových aktiv 486,0 mld. Kč a devizových pasiv 442,4 mld. Kč. Proti konci předcházejícího roku se snížily o 2,8 % resp. o 7,7 %. V celkovém objemu bilanční sumy devizové aktivity představovaly zhruba jednu pětinu. Vývoj v posledních třech letech ukazuje, že po výrazném růstu devizových aktivit roce 1997, který zaznamenaly všechny skupiny bank s výjimkou malých bank, začalo být pro banky a jejich klienty opět zajímavější realizovat své aktivní i pasivní operace v korunách, a to především s ohledem na vývoj směnných kurzů a úrokových sazeb. Po poklesu podílů devizových aktiv a pasiv na celkové bilanční sumě v roce 1998 se tento ukazatel, s výjimkou aktiv i pasiv velkých a specializovaných bank, dostal u všech ostatních skupin pod úroveň konce roku 1996.

Rozsah operací v cizích měnách je v jednotlivých typech bank značně rozdílný. Nejvyšší podíl devizových aktivit vykazují zahraniční banky a pobočky zahraničních bank, u kterých se tento podíl v uplynulých třech letech pohyboval na úrovni 30 až 40 %. Naproti tomu malé banky a specializované banky a z nich zejména stavební spořitelny operace v cizích měnách prakticky neprovádějí.

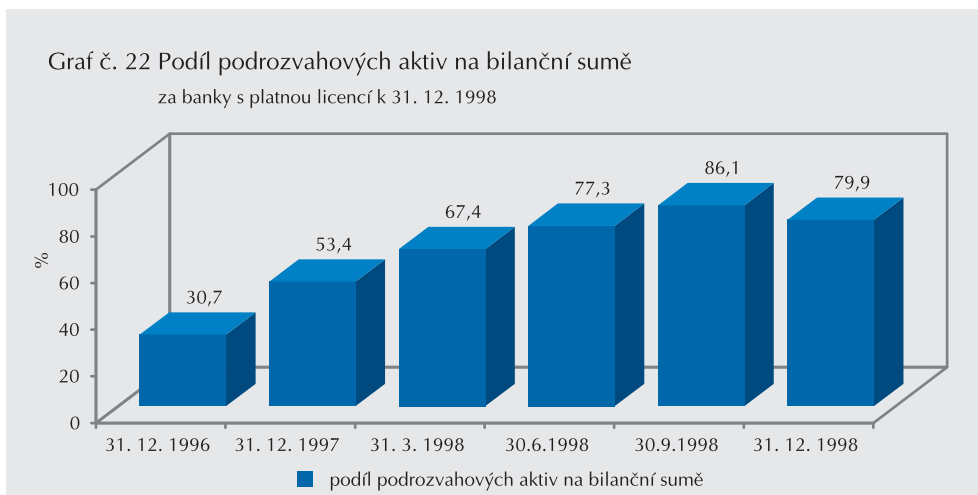

Z pohledu bankovních produktů převažují v devizových aktivech úvěry, které představují více než 50 % celkových devizových aktiv. Ve srovnání s koncem roku 1997 se jejich podíl dále zvýšil o 5,1 bodu. Toto zvýšení bylo důsledkem poklesu vkladů a úvěrů u bank, které představují druhou rozhodující položku ve struktuře devizových aktiv. Pokud se týká devizových pasiv, zaujímaly mezibankovní vklady a vklady přijaté od nebankovních klientů k 31. 12. 1998 zhruba stejný podíl na úrovni mírně převyšující 40 %. Ke sblížení těchto podílů došlo v průběhu roku 1998, kdy banky významněji

snížily příjem zdrojů od zahraničních bank, což vedlo k posílení podílu klientských vkladů o 3,8 bodu a snížení podílu mezibankovních vkladů o 6,4 %.

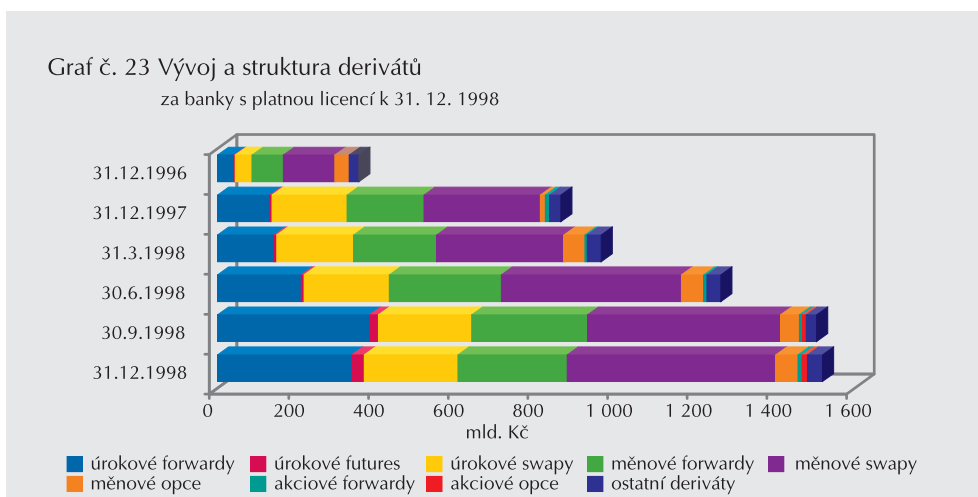
6. PODROZVAHOVÉ AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU

Rychlý rozvoj mimobilančních aktivit je jedním z nových trendů ve vývoji bankovního sektoru v České republice v posledních dvou letech. K 31. 12. 1998 dosáhly podrozvahové aktivity 1 947,5 mld. Kč, což představovalo téměř 80 % bilanční sumy bankovního sektoru. Ve srovnání s koncem roku 1997 se objem podrozvahových operací zvýšil o 62,2 % a jejich podíl na bilanční sumě o 26,4 bodu.

Rozhodující složkou jsou pevné termínové operace, které k 31. 12. 1998 tvořily 73,7 % celkového objemu podrozvahových aktivit. V mnohem menší míře se banky zapojují do opčních operací, které se v celkovém objemu podrozvahových aktiv dlouhodobě pohybovaly na úrovni 4 %. Aktivity spojené s klasickým bankovníctvím, tj. přísliby úvěrů, záruky a akreditivy mají rovněž stále menší význam ve struktuře podrozvahových operací. Jejich podíl se proti konci roku 1997 snížil o 4,4 bodu na 14,9 %.

Český derivátový trh zaznamenal v posledních dvou letech významný rozvoj. V současné době se jedná o trh mezibankovní, popř. zprostředkovaný zahraničními organizátory trhů. K obchodování je nezbytná licence vydávaná Komisí pro cenné papíry. Obchody s akciovými opcemi a forwardy jsou dnes řádově nižší než měnové a úrokové deriváty. Zahájení a následný rozvoj obchodů s deriváty na organizovaných trzích České republiky závisí rovněž na udělení příslušných licencí obchodníkům s cennými papíry, na zájmu investorů a na nabídce instrumentů i konkrétních titulů.

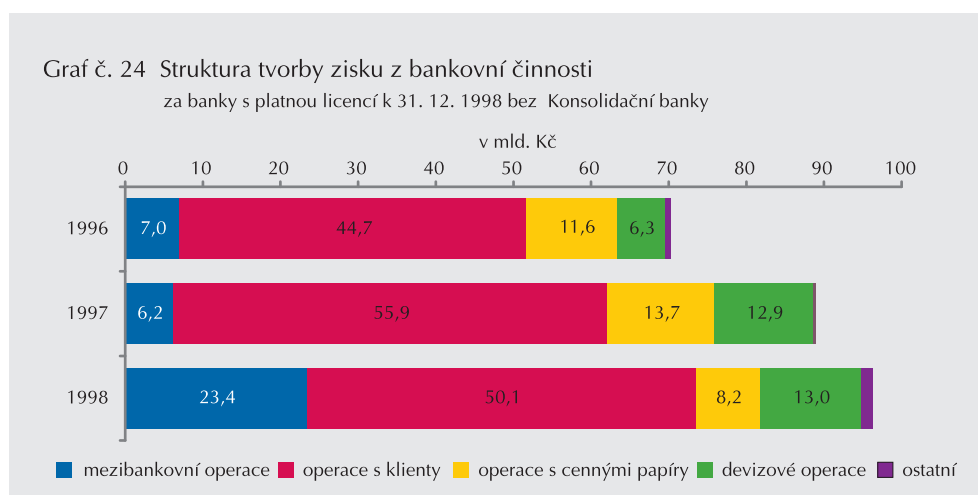
Největší zastoupení na derivátových obchodech vykazují již od konce roku 1996 měnové swapy, jejichž objem vzrostl v průběhu roku 1998 téměř o 80 % na 523,8 mld. Kč. Následující úrokové forwardy zaznamenaly od 31. 12. 1997 ještě dramatičtější růst, a to o 155 % na 337,1 mld. Kč k 31. 12. 1998. Velmi vysoká úroveň a prudký rozmach je patrný rovněž u měnových forwardů a úrokových swapů. V následujícím období lze předpokládat pokračování tohoto trendu a postupné přibližování objemu obchodů s různými produkty derivátového trhu objemům obvyklým v zahraničí.

7. HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

(za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky)

7. 1 Zisk z bankovní činnosti

Zisk z bankovní činnosti za rok 1998 dosáhl 96,3 mld. Kč, což je o 8,3 % více než v roce 1997. Nejvýznamnější podíl na tvorbě zisku z bankovní činnosti mají stále operace s klienty, tedy klasické bankovníctví spojené s přijímáním vkladů a poskytováním úvěrů. Podíl operací s klienty na celkové struktuře zisku z bankovní činnosti se však postupně snižuje ve prospěch ostatních operací. Za rok 1998 činil pokles tohoto podílu 10,8 bodu na 52,1 % a poprvé došlo rovněž k absolutnímu poklesu této složky zisku, a to o 5,8 mld. Kč na 50,1 mld. Kč.

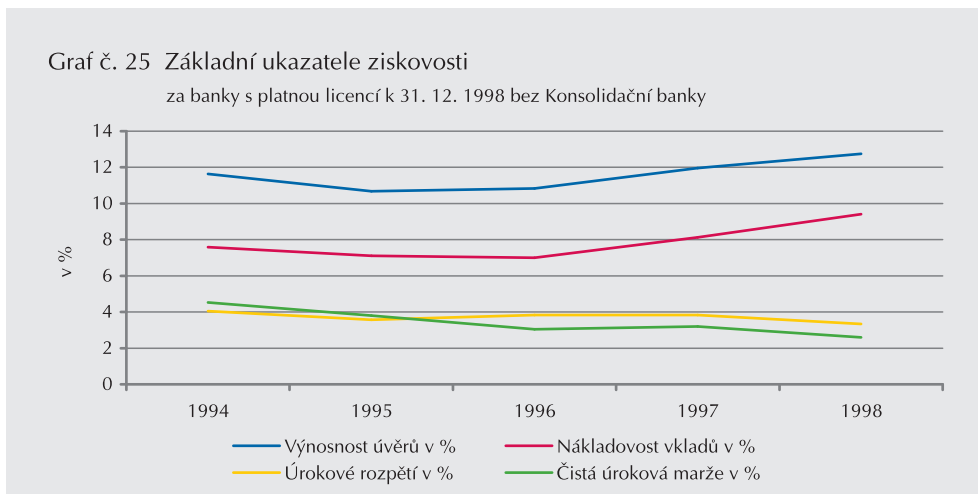

Podíl objemů operací s klienty se snížil především ve prospěch mezibankovních operací, které meziročně vzrostly téměř na čtyřnásobek, tj. na 23,4 mld. Kč. Tato skutečnost je zejména důsledkem omezené úvěrové aktivity bankovního sektoru v roce 1998 doprovázené preferencí mezibankovních aktivit a zejména REPO operací. Zisk z devizových operací zůstal zachován přibližně na úrovni roku 1997, kdy však v souvislosti s měnovými turbulencemi v polovině roku byl na výrazně vysoké úrovni. Absolutní i relativní pokles zisku vykazují za rok 1998 operace s cennými papíry s objemovým úbytkem 5,5 mld. Kč na 8,2 mld. Kč k 31. 12. 1998 a ještě výraznějším procentuálním úbytkem o 6,9 bodu na 8,5 %.

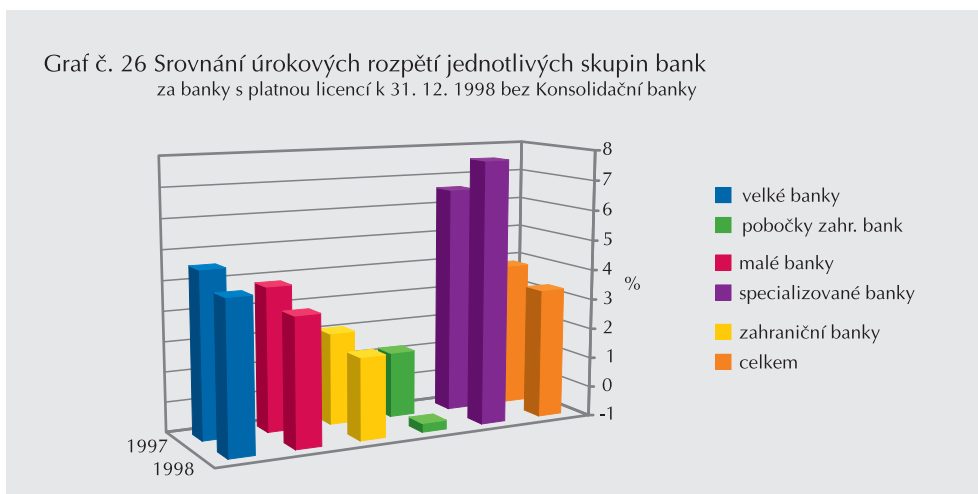
Z hlediska typu má nejvyšší vliv na dosaženou úroveň zisku z bankovní činnosti úrokový zisk, který za rok 1998 dosáhl 58,5 mld. Kč, tj. o 18,6 % více než v roce 1997. Zisk z poplatků a provizí spojených s mezibankovními a pokladními operacemi a operacemi s klienty kromě operací s cennými papíry a devizovými operacemi se ve srovnání s rokem 1997 dále zvýšil o 12,3 % na 13,2 mld. Kč. Z hlediska jeho zastoupení v celkovém zisku z bankovní činnosti jeho objem představuje 13,7 % a proti roku 1997 se zvýšil o 0,5 bodu.

Rychlejší růst úrokových nákladů proti úrokovým výnosům se promítl dalším dílčím snížením úrokového rozpětí a čisté úrokové marže. Průměrná výnosnost úvěrů se proti roku 1997 zvýšila o 0,8 bodu

na 12,76 %, zatímco průměrná nákladovost vkladů o 1,3 bodu na 9,44 %. Růst úrokových sazeb byl patrný zejména v prvních třech čtvrtletích roku 1998, v posledním čtvrtletí v návaznosti na intenzivní snižování základních úrokových sazeb Českou národní bankou docházelo k postupnému snižování i klientských sazeb, které však nemohlo vyrovnat nárůst z rozhodující části roku. Tím došlo ke snížení úrokového rozpětí o 0,5 bodu na 3,32 % a čisté úrokové marže o 0,6 bodu na 2,59 %.

V jednotlivých skupinách bank je úroveň úrokového rozpětí výrazně odlišná. Nejvyšší úrovně dosahují specializované banky, zejména zásluhou stavebních spořitelen. Poměrně vysoká úroveň je i u skupin velkých a malých bank, pro které je nezbytné tuto úroveň udržovat vzhledem k vysoké potřebě tvorby opravných položek a rezerv. U skupiny velkých bank však ve srovnání s rokem 1997 došlo k mírnému snížení o 0,5 bodu na 4,01 %. Naproti tomu u zahraničních bank a poboček zahraničních bank se úrokové rozpětí pohybuje na nižší úrovni.

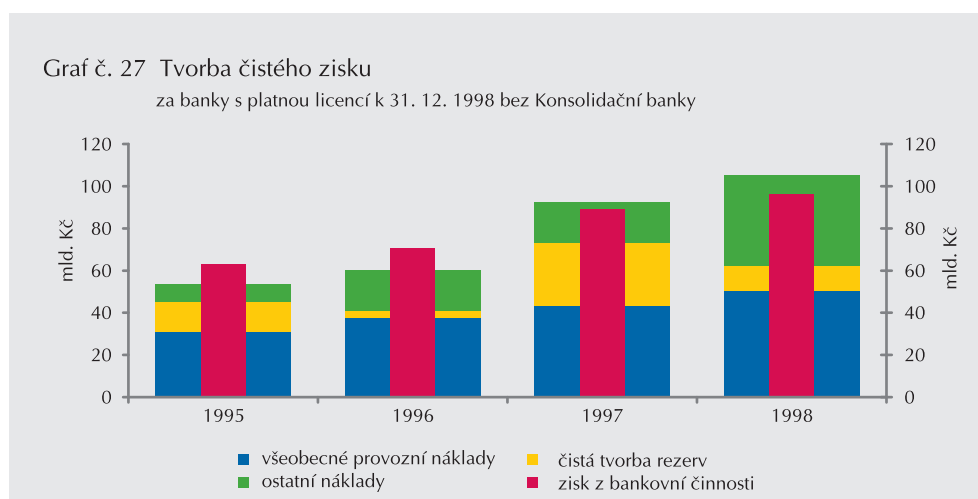
Celková výnosnost aktiv charakterizovaná poměrem zisku z bankovní činnosti k jejich průměrnému stavu klesla za bankovní sektor v roce 1998 pouze o 0,1 bodu na 4,42 % a její výši lze proto charakterizovat jako stabilní. Specializované banky dosahují nejvyšší hodnoty, a to 7,96 %, za nimi následují velké banky s 4,82 %. Nejnižší výnosovost aktiv vykazují malé banky, které k 31. 12. 1998 dosáhly pouze 1,31 %.

7. 2 Čistý zisk

Úroveň čistého hospodářského výsledku po zdanění byla v uplynulých letech ovlivněna především značným rozsahem tvorby opravných položek a rezerv ke krytí potenciálních ztrát z úvěrového portfolia a portfolia cenných papírů. Druhým nezanedbatelným faktorem ovlivňujícím konečnou výši čistého zisku je provozní náročnost bankovních ústavů.

Hospodaření bankovního sektoru v roce 1998 skončilo se ztrátou 9,0 mld. Kč. Tři skupiny bank zakončily hospodaření roku 1998 s kladným hospodářským výsledkem, a to zahraniční banky se ziskem 1,1 mld. Kč, specializované banky včetně stavebních spořitelců se ziskem 3,3 mld. Kč a pobočky zahraničních bank se ziskem 0,1 mld. Kč. Skupina velkých bank naopak dosáhla za rok 1998 ztráty ve výši 11,3 mld. Kč a skupina malých bank hospodařila se ztrátou 2,2 mld. Kč.

Důvodem ztráty bankovního sektoru byla především vysoká tvorba opravných položek a rezerv ke krytí ztrát z úvěrového portfolia, která se nepromítá pouze do objemu čisté tvorby rezerv a opravných položek, která přechází do následujícího roku, ale i ve formě ostatních provozních nákladů, kde je zahrnuto přímé použití opravných položek k odpisu pohledávek. Za rok 1998 banky odepsaly celkem 29,6 mld. Kč klasifikovaných pohledávek, tzn. že v hrubém vyjádření v roce 1998 vytvořily 41,8 mld. Kč opravných položek a rezerv.

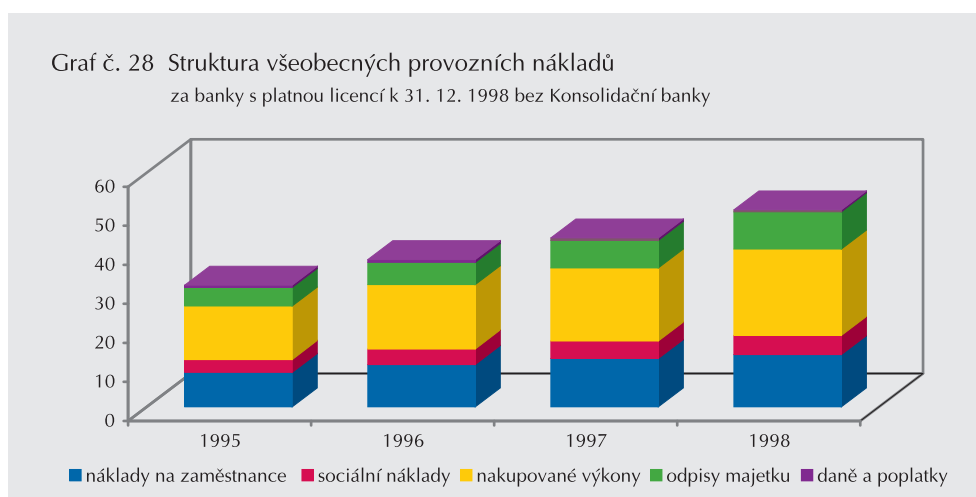
Všeobecné provozní náklady, které jsou druhou rozhodující položkou ovlivňující úroveň čistého zisku, se podílejí na zisku z bankovní činnosti stabilně na úrovni zhruba 50 %. Nárůst v roce 1998 o 3,8 bodu na 52,4 % je ovlivněn zejména nižším růstem zisku z bankovní činnosti ve srovnání s růstem provozních nákladů. Zatímco dynamika růstu zisku z bankovní činnosti byla zhruba o dvě třetiny nižší než v roce 1997, všeobecné provozní náklady rostly pouze o 2 body rychleji než v roce 1997.

7. 3 Efektivnost a produktivita

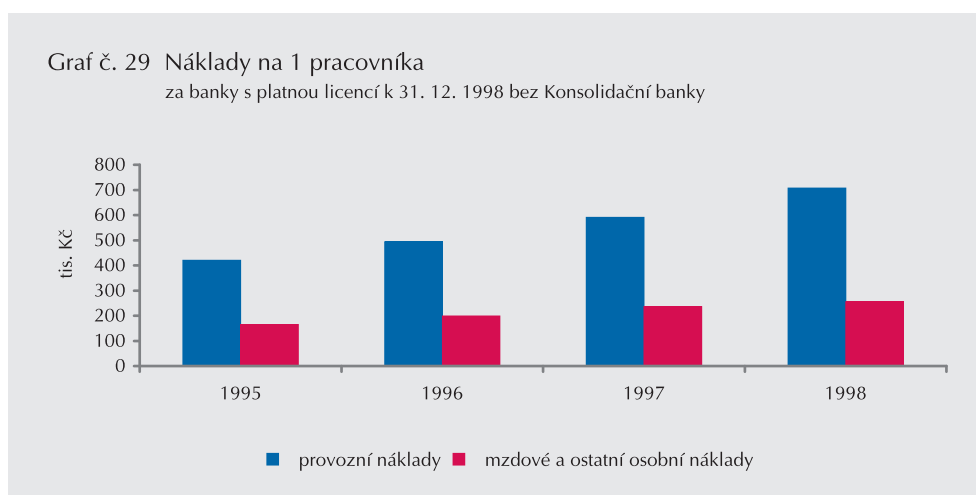
V centru pozornosti všech bank působících v českém bankovním sektoru stojí i nadále na čelném místě zvyšování efektivnosti při realizaci bankovních obchodů. Optimalizace personálního vybavení a pobočkové sítě tak, aby byla zachována kvalita služeb při vyšší produktivitě, pokračovala i v roce 1998.

Dokladem příznivého vývoje produktivity a efektivnosti je vývoj podílu bilanční sumy připadající na jednoho pracovníka, který se proti konci roku 1997 zvýšil o 8,2 % na 43,6 mld. Kč k 31. 12. 1998. Podobně vzrostla i úroveň zisku z bankovní činnosti připadající na jednoho pracovníka, která k 31. 12. 1998 dosáhla 1,8 mil. Kč, tj. o 136 tis. Kč více než koncem roku 1997.

Rozhodující pro efektivnost bankovního podnikání je objem všeobecných provozních nákladů, které k 31. 12. 1998 dosáhly 50,4 mld. Kč, tj. o 16,7 % více než v roce 1997. Nejvýznamnější složkou všeobecných provozních nákladů jsou nakupované výkony. Jejich podíl na celkových všeobecných nákladech se neustále zvyšuje a k 31. 12. 1998 dosáhl 43,9 %. Obdobnou růstovou tendenci vykazují i odpisy majetku, které odrážejí rozsáhlé rekonstrukce budov, které znamenaly jejich zhodnocení. Naproti tomu náklady spojené se zaměstnanci, i když stále představují druhou rozhodující položku všeobecných provozních nákladů, se z hlediska jejich poměrného zastoupení snižují, a to proti konci roku 1997 o 2,1 bodu na 26,5 %. V tomto vývoji se odráží nejen snižování počtu pracovníků, ale i nižší mzdový nárůst ve srovnání s předcházejícími roky. Mzdové a ostatní osobní náklady vzrostly v roce 1998 o 8,0 % na 13,4 mld. Kč, zatímco v roce 1997 vzrostly o 14,2 % a v roce 1996 dokonce o 23,3 %.

Odlíšný vývoj nákladů na zaměstnance a ostatních provozních nákladů spolu se snižováním počtu pracovníků se odráží v rozdílném vývoji těchto nákladů v přepočtu na 1 pracovníka. Zatímco provozní náklady na 1 pracovníka stále rostou v podstatě shodným tempem (roční nárůsty od roku 1996 zhruba na úrovni 20 %), intenzita růstu mzdových a ostatních osobních nákladů se postupně snížila z 20 % v roce 1996 a 1997 na 7,7 % v roce 1998.

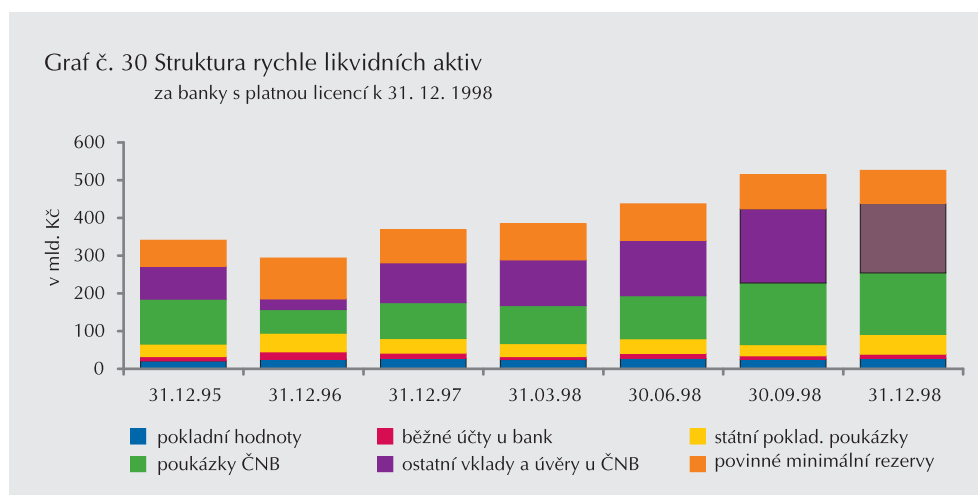
Růst produktivity a efektivnosti bankovního sektoru dokládá i vývoj vzájemného poměru zisku z bankovní činnosti, který ročně v průměru vyprodukuje jeden zaměstnanec, k nákladům, které jsou na tohoto zaměstnance vynaloženy. V roce 1996 činil tento poměr 6,5, v roce 1997 dosáhl 7,2 a v roce 1998 se ještě dále nepatrně zvýšil.

8. BANKOVNÍ SEKTOR Z HLEDISKA PRAVIDEL OBEZŘETNOSTI

Dodržování pravidel obezřetného podnikání vyjádřených v jednotlivých opatřeních ČNB je základním předpokladem stabilního vývoje bankovního sektoru. Prostředí, ve kterém banky v České republice působí, se stále vyznačuje vysokou mírou rizikovosti. Z jednotlivých rizik jsou české banky nejvíce vystaveny úvěrovému a likviditnímu riziku, v poslední době se však spolu s rozvojem podrozvahových aktivit bank zvyšuje i tržní riziko.

8.1 Likvidita

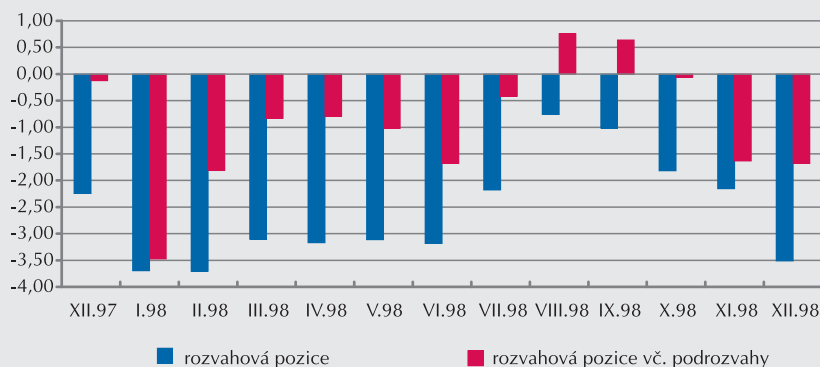
Celkový objem rychle likvidních aktiv zahrnujících pokladní hodnoty, běžné účty u jiných bank, vklady a úvěry u ČNB vč. povinných minimálních rezerv, a státní a jiné pokladniční poukázky, k 31. 12. 1998 činil 525,8 mld. Kč, tj. 21,5 % z celkového objemu bilanční sumy. Ve srovnání s 31. 12. 1997 se tento podíl zvýšil o 4,9 bodu. Pokud budeme považovat za likvidní i cenné papíry zařazené do obchodního portfolia banky, potom se objem likvidních aktiv zvýšil na 623,4 mld. Kč ke konci roku 1998, což představuje 25,5 % z celkového objemu aktiv.

Proti konci roku 1997 se celkový objem rychle likvidních aktiv zvýšil o 40,8 %. Tento výrazný nárůst je důsledkem preference umísťování volných zdrojů bank do rychle likvidních aktiv, která se vyznačují nízkou rizikovostí ve srovnání s úvěrovými obchody. K nejvýraznějšímu nárůstu rychle likvidních aktiv docházelo zejména v prvních třech čtvrtletích 1998, v závěru roku ve vazbě na progresivní snižování základních úrokových sazeb ČNB se nárůst rychle likvidních aktiv zpomalil.

Nejvyšší podíl ve struktuře rychle likvidních aktiv zaujímají vklady a úvěry uložené u centrální banky včetně povinných minimálních rezerv, které k 31. 12. 1998 činily 271,5 mld Kč, což je více než polovina z celkového objemu rychle likvidních aktiv. Druhý nejvyšší podíl, a to 41,1 % z celkového objemu rychle likvidních aktiv k 31. 12. 1998, vykazují státní a jiné pokladniční poukázky, jejichž zastoupení na rychle likvidních aktivech meziročně vzrostlo o 5,3 bodu. Pokladní hodnoty a běžné účty vedené u jiných komerčních bank představují v objemu rychle likvidních aktiv v zásadě zanedbatelný objem.

Graf č. 31 Kumulativní netto pozice k aktivům v %
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998

Podstatným prvkem řízení likvidity je udržování souladu splatností mezi aktivními a pasivními položkami bilance. Po zohlednění předpokladu určitého stupně stálosti netermínovaných vkladů je struktura aktiv a pasiv bankovního sektoru jako celku dlouhodobě relativně v rovnováze. Ve vztahu k celkovému objemu bilanční sumy je absolutní hodnota rozdílu mezi objemem rozvahových aktiv a pasiv splatných do tří měsíců nižší než 4 %, při zahrnutí podrozvahových položek je situace ještě příznivější.

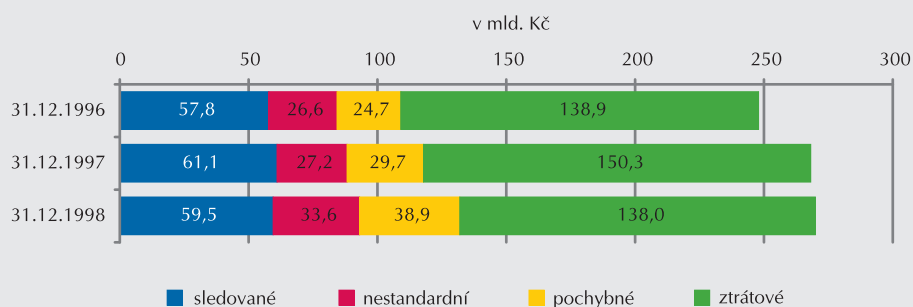
8. 2 Kvalita aktiv

(za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky)

Kvalita úvěrového portfolia zůstává i nadále jedním z hlavních problémů českého bankovního sektoru. Vysoký objem klasifikovaných úvěrů v portfoliu bank z velké části pochází z počátečního období transformace a privatizace ekonomiky. V poslední době se ve vývoji klasifikovaných úvěrů začínají projevovat i důsledky současné recese ekonomiky. Na druhé straně však banky zejména v posledních dvou letech zkvalitnily své metody při poskytování úvěrů především pokud se týká hodnocení kvality klientů z hlediska návratnosti poskytnutých prostředků. Logickým důsledkem zpřísnění vnitřních úvěrových postupů je omezení úvěrových aktivit.

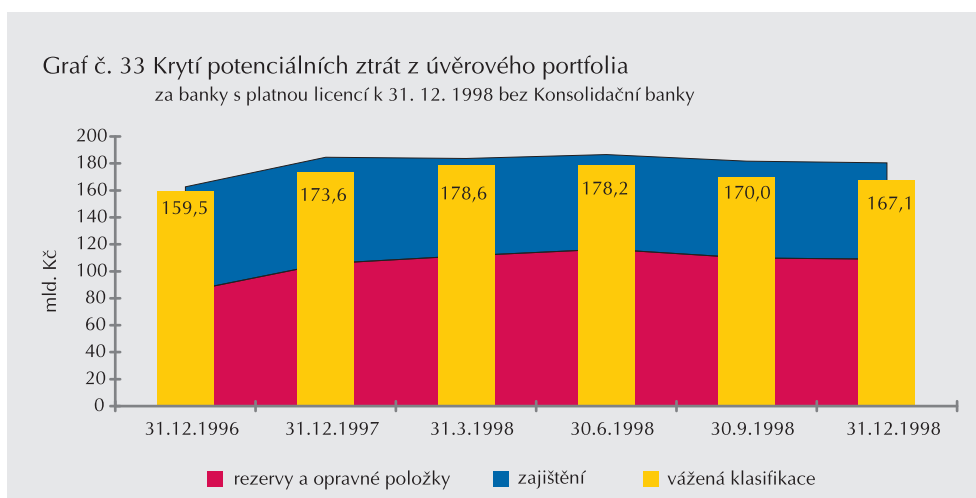
Celkový objem klasifikovaných úvěrů k 31. 12. 1998 dosáhl 270,0 mld. Kč, což je o 0,7 % více než na konci roku 1997. Tento relativně příznivý vývoj je ovlivněn poměrně vysokou úrovní odpisů ztrátových pohledávek proti vytvořeným opravným položkám.

Graf č. 32 Struktura klasifikovaných úvěrů
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky

Rozhodující podíl ve struktuře klasifikovaných úvěrů mají ztrátové úvěry. Jejich podíl k 31. 12. 1998 činil 51,1 %, proti konci roku 1997 se však snížil o 4,9 bodu. Sledované a nestandardní úvěry, tj. úvěry s nejnižší mírou rizika, se na celkovém objemu úvěrů ke konci roku 1998 podílely 34,5 %, přičemž ve srovnání s koncem roku 1997 se tento podíl zvýšil o 1,6 bodu. Poměrně vysoký podíl úvěrů s nízkou mírou rizika souvisí se současnou praxí řady bank, které v těchto nejnižších kategoriích klasifikují všechny nové klienty a teprve po ověření jejich spolehlivosti je přefazují do standardní kategorie.

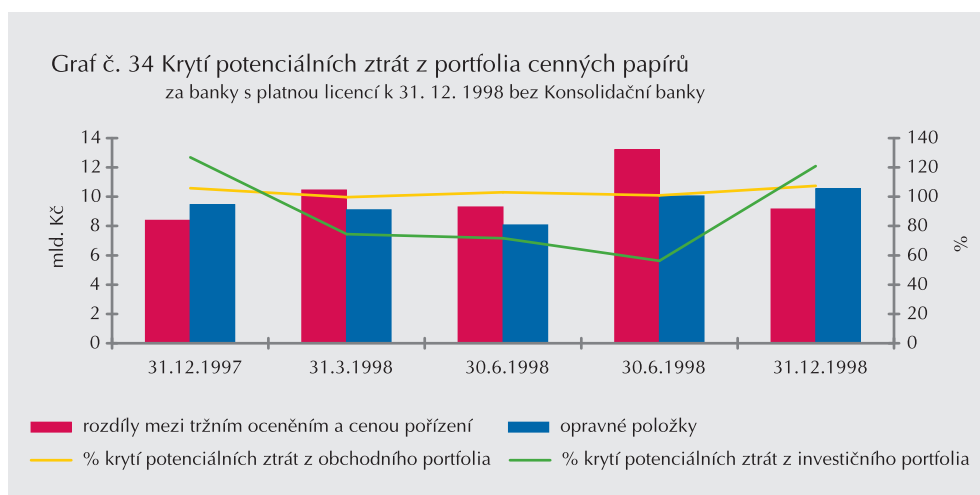
Podíl klasifikovaných úvěrů na celkově poskytnutých úvěrech se během roku 1998 zvýšil o 0,2 bodu na 27,1 %. Dosud přetrvávající vysoký objem klasifikovaných úvěrů je dán především neschopností bank uspokojovat své pohledávky realizací zástav, a to především u nemovitostí. Nejvýznamnější příčinou obtížného uplatnění zástavních práv zůstávají komplikované legislativní procesy. Další důvod představuje neochota některých bank odepisovat ztrátové úvěry proti vytvořeným opravným položkám. Držení zejména ztrátových pohledávek v bilanci bank vede k jejich dalšímu navyšování kapitalizací nezaplacených úroků.

Příznivý vývoj struktury klasifikovaných úvěrů se odrazil ve snížení vážené klasifikace úvěrového portfolia, která odráží rizikovost jednotlivých kategorií klasifikovaných pohledávek. Ve srovnání s koncem roku 1997 se její objem snížil o 3,7 % na 167,1 mld. Kč.

Banky jsou povinny vytvářet ke krytí potenciálních ztrát z úvěrového portfolia ve vazbě na jeho klasifikaci opravné položky. K 31. 12. 1998 činil celkový objem rezerv a opravných položek vytvořených k tomuto účelu 109,1 mld. Kč, tj. o 3,2 % více než na konci roku 1997. K nárůstu opravných položek a rezerv došlo i přesto, že současně 29,6 mld. Kč z nich bylo použito na přímý odpis ztrátových pohledávek. Rezervy a opravné položky k 31. 12. 1998 pokrývaly 65,3 % z celkového objemu vážené klasifikace. Zbývající část byla pokryta kvalitním zajištěním, které ještě o zhruba 13 mld. Kč převyšovalo potřebný objem.

Cenné papíry jsou druhou nejvýznamnější rizikovou složkou aktiv, na které banky vytvářejí opravné položky, a to podle odlišných pravidel zvlášť na cenné papíry zařazené do investičního portfolia a zvlášť na cenné papíry v obchodním portfoliu. Riziko plynoucí ze zařazení cenných papírů ve větším objemu do bilance banky spočívá v kolísání jejich tržní ceny a v omezené likviditě mnoha titulů.

Opravné položky vytvořené k cenným papírům zařazeným do obchodního portfolia postačovaly v průběhu celého roku 1998 na krytí deficitu vzniklého poklesem tržních cen oproti původním pořizovacím cenám, což odpovídá požadavkům opatření ČNB, které v těchto případech vyžaduje denní tvorbu opravných položek k pokrytí negativních rozdílů mezi tržním oceněním a cenou pořízení. Pokud se týká investičního portfolia, je tato povinnost stanovena na roční bázi, což vysvětluje určitý nedostatek opravných položek v průběhu roku 1998. K 31. 12. 1998 však byly veškeré rozdíly v investičním portfoliu pokryty. Celkový objem opravných položek ve výši 10,6 mld. Kč k 31. 12. 1998 pak ještě o 1,4 mld. Kč převyšoval potřebný objem.

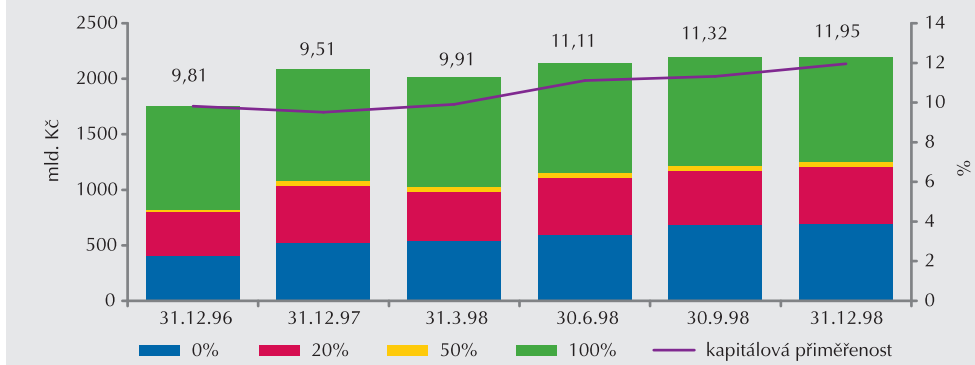
8. 3 Kapitálová přiměřenost

(za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky)

Kapitálová přiměřenost je základním a mezinárodně používaným standardem vyjadřujícím reálnou úroveň kapitálového vybavení jednotlivých bank. Do výpočtu kapitálové přiměřenosti se negativně promítá současný tlak na tvorbu opravných položek a rezerv, a to buď formou růstu odečitatelných položek z kapitálu banky, pokud je tato tvorba důvodem celkové ztráty banky nebo formou nižšího objemu zisku, který může být využit k posílení rezervních fondů nebo základního jmění.

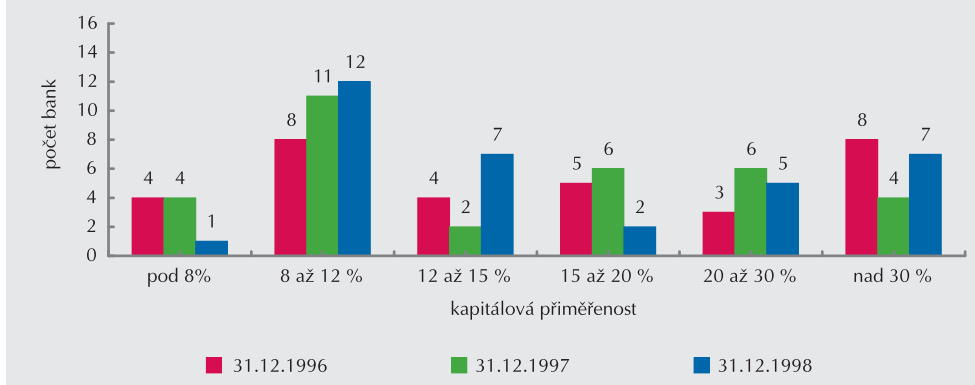
Celkový objem kapitálu bankovního sektoru k 31. 12. 1998 dosáhl 127,6 mld. Kč, tj. o 19,1 % více než na konci roku 1997. Základními zdroji růstu bylo zvýšení základního jmění o 10,6 mld. Kč na 70,7 mld. Kč k 31. 12. 1998 a zejména dodatkového kapitálu ve formě podřízeného dluhu, který se proti konci roku 1997 zvýšil téměř čtyřikrát. Objem rizikově vážených aktiv meziročně poklesl o 5,2 % na 1 067,8 mil. Kč zejména v důsledku omezení úvěrových aktivit a preferencí rychle likvidních aktiv, která mají nižší rizikovou váhu z hlediska propočtu kapitálové přiměřenosti. Důsledkem příznivého vývoje obou složek kapitálové přiměřenosti je její zvýšení proti konci roku 1997 o 2,5 bodu na 12,0 %.

Graf č. 35 Struktura aktiv podle rizikové váhy
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky

Z celkového počtu 34 bank s platnou licencí (bez poboček zahraničních bank) nedosáhla k 31. 12. 1998 limitu kapitálové přiměřenosti 8 % pouze jedna banka. Nejvyšší počet bank se koncentruje do skupiny s kapitálovou přiměřeností mezi 8 až 12 %. Hranici 12 %, která je experty často doporučována pro banky operující v podmínkách české ekonomiky vykazující vyšší rizika, ke konci roku 1998 překročilo 21 bank, což je o 3 banky více než na konci roku 1997.

Graf č. 36 Rozdělení bank podle dosažené kapitálové přiměřenosti
za banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky

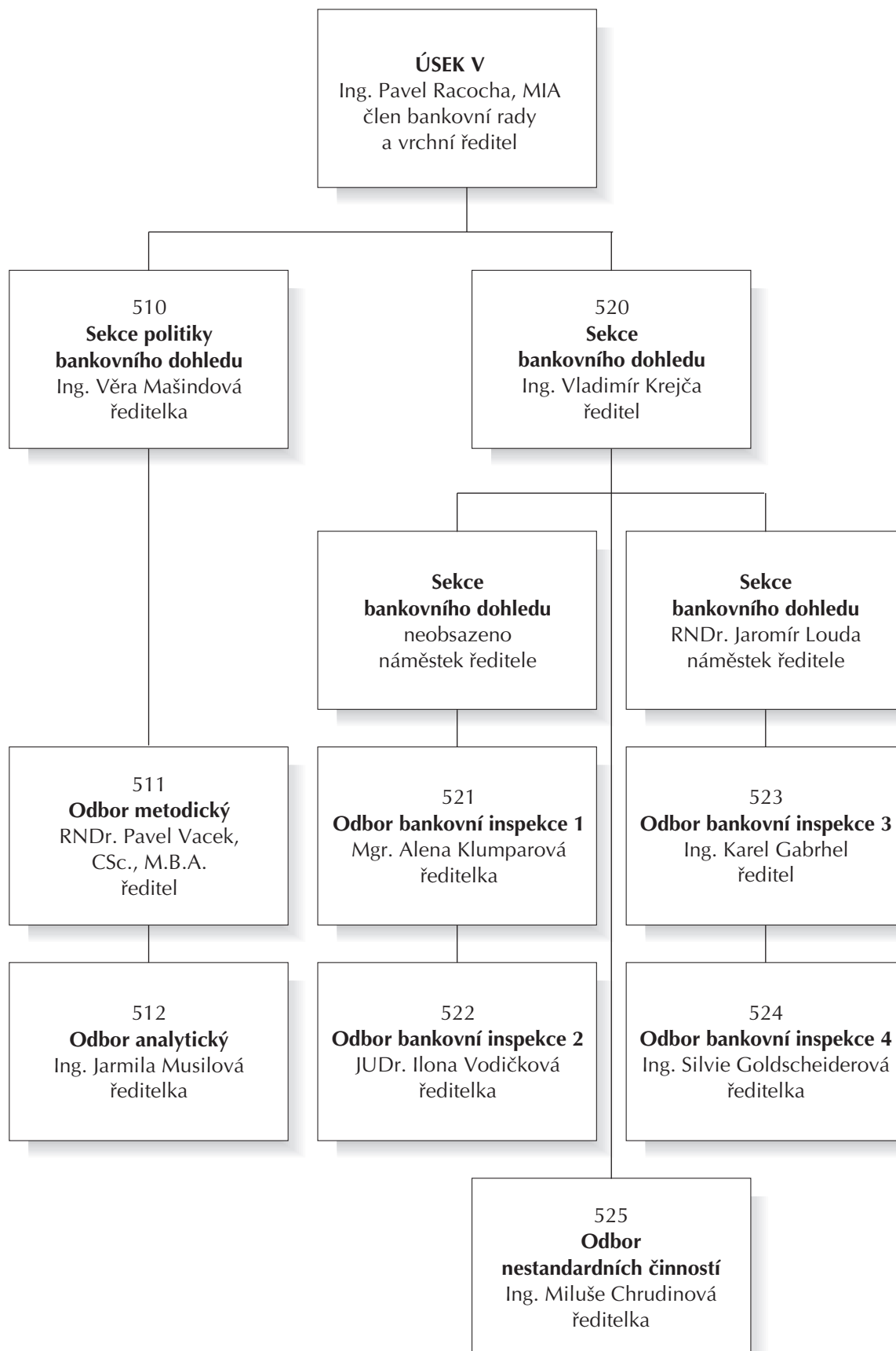
Současný propočít kapitálové přiměřenosti zahrnuje pouze úvěrové riziko. Od roku 2000 bude kapitálová přiměřenost posuzována i s ohledem na tržní rizika v návaznosti na připravované opatření bankovního dohledu, které plně vychází z platné direktivy Evropské unie.

C.

PŘÍLOHY

Organizační schéma bankovního dohledu České národní banky

k 31. 5. 1999

ROZDĚLENÍ BANK DO SKUPIN

I. Velké banky

1. Česká spořitelna, a.s.
2. Československá obchodní banka, a.s.
3. INVESTIČNÍ A POŠTOVNÍ BANKA, a.s.
4. Komerční banka, a.s.
5. Konsolidační banka, s.p.ú.

II. Malé banky

1. BANKA HANÁ, a.s.
2. Foresbank, a.s.
3. Moravia banka, a.s.
4. PLZEŇSKÁ BANKA, a.s.
5. První městská banka, a.s.
6. Union banka, a.s.
7. UNIVERSAL BANKA, a.s.
8. EXPANDIA BANKA, a.s.

III. Zahraniční banky

1. Bank Austria Creditanstalt Czech Republic, a.s.
2. BNP-Dresdner Bank (ČR), a.s.
3. Citibank, a.s.
4. CREDIT LYONNAIS BANK PRAHA, a.s.
5. Erste Bank Sparkassen (CR) a.s.
6. GE Capital Bank, a.s.
7. HypoVereinsbank CZ a.s.
8. IC Banka, a.s. Praha
9. Interbanka, a.s.
10. J & T Banka, a.s.
11. Raiffeisenbank a.s.
12. VOLKSBANK CZ, a.s.
13. Živnostenská banka, a.s.

IV. Pobočky zahraničních bank

1. ABN AMRO BANK N.V.
2. COMMERZBANK AG
3. Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
4. ING Bank N.V.
5. Midland Bank plc - pobočka Praha

6. Raiffeisenbank im Stiftland Waldsassen EG, odštěpný závod Cheb
7. SOCIETE GENERALE, pobočka PRAHA
8. Sparkasse Mühlviertel - West banka, pobočka České Budějovice
9. Všeobecná úverová banka, a.s., pobočka Praha
10. Waldviertler Sparkasse von 1842

V. Specialisované banky

1. Raiffeisen stavební spořitelna a.s.
2. Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
3. ČS-stavební spořitelna, a.s.
4. HYPO stavební spořitelna, a.s.
5. Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky, a.s.
6. Wüstenrot-Stavební spořitelna, a.s.
7. Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.
8. Českomoravská hypoteční banka, a.s.
9. Česká exportní banka, a.s.

vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
NA PŘÍKOPĚ 28
115 03 PRAHA 1
ČESKÁ REPUBLIKA

kontakt:
ODBOR VEŘEJNÝCH INFORMACÍ
tel.: 02/2441 3585
fax: 02/2441 3070
<http://www.cnb.cz>

sazba a tisk: PRATR Trutnov

Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky

		1996	1997	1998
Hrubý domácí produkt	Objem (mld. Kč) 1)	1 269,4	1 281,8	1 247,7
	Přírůstek (%) 2)	3,9	1,0	-2,7
Outputy - přírůstek v % 2)	Průmysl	2,0	4,5	1,6
	Stavebnictví	5,3	-3,9	-7,0
Ceny	Míra inflace (%)	8,8	8,5	10,7
Nezaměstnanost 3)	Míra nezaměstnanosti (%)	3,5	5,2	7,5
Zahraníční obchod	Vývoz (mil. USD)	21 907,0	22 778,0	26 349,0
	Dovoz (mil. USD)	27 716,0	27 167,0	28 716,0
	Saldo (mil. USD)	-5 809,0	-4 389,0	-2 367,0
Průměrné mzdy 2)	Nominální (%)	18,4	10,5	9,3
	Reálné (%)	8,8	1,9	-1,3
Platební bilance	Běžný účet (mil. USD)	-4 292,2	-3 211,0	-1 046,1
	Finanční účet (mil. USD)	4 296,7	1 081,9	2 630,7
Kurzy devizového trhu 4)	Kč/USD	27,1	31,7	32,3
	Kč/DM	18,1	18,3	18,3
Průměrná úroková míra z mezi- bankovních vkladů (PRIBOR) (%) 4)	7 denní	12,1	18,4	14,2
	3 měsíční	12,0	16,0	14,3
	roční	11,8	14,6	14,1
Diskontní sazba (%) 3)		10,5	13,0	7,5
Lombardní sazba (%) 3)		14,0	23,0	12,5

1) Ve stálých cenách roku 1994

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku

3) Stav ke konci období

4) Roční průměry

Výnosy a náklady

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky, údaje v mil. Kč)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Úrokové výnosy	132 785	173 081	50 607	102 598	160 047	211 190
Úrokové náklady	92 473	123 813	36 339	73 246	115 214	152 737
Úrokový zisk	40 313	49 268	14 268	29 352	44 833	58 452
Přijaté poplatky a provize	12 167	13 348	3 354	7 025	10 582	14 641
Zaplacené poplatky a provize	1 426	1 614	282	624	974	1 459
Zisk z poplatků a provizí	10 742	11 735	3 071	6 400	9 608	13 183
Úrokový zisk vč. poplatků a provizí	51 054	61 002	17 339	35 752	54 441	71 635
Výnosy z cenných papírů	11 638	13 713	1 780	4 754	7 266	8 183
Výnosy z devizových operací	6 258	12 852	3 535	7 216	10 577	13 001
Ostatní výnosy z bankovních operací	1 346	1 366	750	1 520	2 444	3 457
Zisk z bankovní činnosti	70 295	88 932	23 404	49 242	74 727	96 276
Všeobecné provozní náklady	37 708	43 234	10 075	22 063	33 448	50 439
Tvorba rezerv a opravných položek (čistá)	3 167	30 028	5 748	11 329	8 528	12 181
Ostatní provozní výnosy (náklady)	-19 135	-18 862	-3 898	-15 597	-30 528	-41 494
Hrubý provozní zisk	10 285	-3 191	3 683	252	2 224	-7 839
Mimořádné výnosy (náklady)	252	707	17	58	144	1 880
Hrubý zisk před zdaněním	10 537	-2 485	3 700	310	2 368	-5 958
Daně	445	1 082	677	951	1 604	3 067
Čistý zisk	10 092	-3 567	3 024	-641	764	-9 025

Ziskovost a efektivnost

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Zisk z bankovní činnosti k aktivům v %	4,19	4,55	4,54	4,71	4,57	4,42
Hrubý zisk k aktivům v %	0,63	-0,13	0,72	0,03	0,14	-0,27
Čistý zisk k aktivům v %	0,60	-0,18	0,59	-0,06	0,05	-0,41
Čistý zisk k vlastnímu kapitálu v %	19,61	-6,34	19,51	-1,99	1,52	-13,44
Výnosnost úvěrů v %	10,83	11,95	12,83	12,83	12,86	12,76
Nákladovost vkladů v %	6,99	8,13	9,22	9,27	9,49	9,44
Úrokové rozpětí v %	3,83	3,83	3,62	3,56	3,37	3,32
Čistá úroková marže v %	3,05	3,21	3,08	2,98	2,63	2,59
Počet pracovníků v bank. sektoru	54 461	52 250	51 469	53 959	53 203	52 388
Na 1 pracovníka připadá v tis. Kč						
bilanční sumy	32 884	40 331	39 890	41 234	42 728	43 623
zisku z bankovní činnosti	1 291	1 702	1 819	1 825	1 873	1 838
čistého zisku	185	-68	235	-24	19	-172
provozních nákladů	692	827	783	818	838	963

Úvěry

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, úvěry poskytnuté v ČR, do roku 1996 pouze v Kč, od roku 1997 vč. cizích měn, v mil. Kč)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Úvěry celkem	785 917	1 072 101	1 078 160	1 132 254	1 127 638	1 127 665
v tom: krátkodobé	333 240	445 494	440 721	485 107	462 456	459 632
střednědobé	187 690	247 835	246 694	246 689	255 267	254 736
dlouhodobé	264 987	378 772	390 745	400 458	409 915	413 297
Úvěry celkem	785 917	1 072 101	1 078 160	1 132 254	1 127 638	1 127 665
v tom: veřejnému sektoru	142 505	146 322	151 035	128 781	124 435	122 006
soukromému sektoru	538 654	772 724	766 972	818 148	816 055	790 403
vládnímu sektoru	3 163	15 410	19 153	23 477	25 395	28 308
drobnému podnikání (živnosti)	53 854	54 789	53 312	51 885	48 267	44 125
obyvatelstvu	37 414	49 782	50 525	54 443	58 004	63 313
ostatní	10 327	33 074	37 163	55 520	55 482	79 510
v tom: zemědělství a lesnictví	28 797	29 092	32 250	34 500	31 490	29 481
zpracovatelský průmysl	259 737	333 080	334 313	352 649	320 989	321 517
výstavba a stavebnictví	27 003	32 653	33 710	35 294	33 213	32 177
peněžnictví a pojišřovnictví	33 938	63 693	59 930	70 975	105 557	76 418
doprava, cestovní ruch	15 342	32 244	32 006	32 597	32 687	29 787
obchod a pohostinství	181 923	238 741	240 644	239 342	235 698	225 120
ostatní činnosti	239 177	342 598	345 307	366 897	368 004	413 165

Vklady

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, úvěry poskytnuté v ČR, do roku 1996 pouze v Kč, od roku 1997 vč. cizích měn, v mil. Kč)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Vklady celkem	856 892	1 096 402	1 060 384	1 125 203	1 142 341	1 160 997
v tom: netermínované	326 265	369 646	325 110	350 508	339 830	372 019
termínované	530 627	726 756	735 274	774 695	802 511	788 978
v tom: krátkodobé	322 345	509 310	524 540	557 793	587 648	570 465
střednědobé	150 246	123 443	113 574	112 002	108 248	107 878
dlouhodobé	58 036	94 003	97 160	104 900	106 615	110 635
Vklady celkem	856 892	1 096 402	1 060 384	1 125 203	1 142 341	1 160 997
v tom: veřejného sektoru	82 575	55 459	48 717	52 826	53 409	44 961
soukromého sektoru	236 496	286 895	247 000	255 020	257 626	270 816
vládního sektoru	26 442	31 061	34 313	38 504	41 241	37 281
drobného podnikání (živnosti)	34 287	39 740	33 622	43 623	44 442	36 951
obyvatelstva	465 395	650 996	667 561	705 099	720 649	745 389
ostatní	11 697	32 251	29 171	30 131	24 974	25 599
v tom: zemědělství a lesnictví	17 624	8 807	9 453	11 171	11 648	10 202
zpracovatelský průmysl	93 532	72 195	56 476	59 757	55 833	62 664
výstavba a stavebnictví	24 971	20 918	16 543	18 424	19 164	22 150
peněžnictví a pojišřovníctví	38 735	69 625	57 168	58 589	54 828	64 062
doprava, cestovní ruch	15 543	11 522	11 119	12 382	12 025	10 587
obchod a pohostinství	67 456	74 328	60 937	67 320	67 519	69 946
ostatní činnosti	599 031	839 007	848 688	897 560	921 324	921 386

Kapitál, rizikově vážená aktiva a kapitálová přiměřenost

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998 bez Konsolidační banky)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Vlastní kapitál v mil. Kč	93 380	96 978	101 540	103 593	105 912	100 732
Kapitál celkem v mil. Kč	100 790	107 207	108 276	123 464	124 371	127 634
Aktiva celkem v mil Kč	1 758 756	2 083 841	2 007 643	2 137 072	2 192 955	2 196 439
v tom podle rizikové váhy:						
0 %	404 662	523 806	537 249	593 011	683 805	698 978
20 %	391 739	518 182	445 169	514 211	485 224	509 958
50 %	27 079	37 403	43 657	43 718	44 942	43 431
100 %	935 275	1 004 449	981 568	986 132	978 985	944 072
Rizikově vážená aktiva v mil. Kč	1 027 162	1 126 787	1 092 431	1 110 833	1 098 500	1 067 779
Podíl rizikově vážených aktiv na aktivech celkem v %	58,40	54,07	54,41	51,98	50,09	48,61
Vlastní kapitál k rizikově váženým aktivům v %	9,09	8,61	9,29	9,33	9,64	9,43
Kapitál k rizikově váženým aktivům v %	9,81	9,51	9,91	11,11	11,32	11,95

Rezervní zdroje

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, údaje v mil. Kč)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Opravné položky	75 107	98 813	111 683	112 859	108 754	117 958
Rezervy	35 874	40 297	34 997	43 877	43 515	41 747
Rezervní fondy	63 673	72 350	71 666	74 094	74 031	73 959
Kapitálové fondy	18 703	19 449	19 368	13 672	33 401	34 017
Rezervní zdroje celkem	193 357	230 908	237 714	244 503	259 701	267 681

Rychle likvidní aktiva

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, údaje v mil. Kč)

	31.12.96	31.12.97	1998			
			31.03.	30.06.	30.09.	31.12.
Pokladní hodnoty	25 583	27 256	24 781	27 814	25 172	27 169
Vklady a úvěry u ČNB	136 128	193 780	216 957	243 821	286 759	271 497
z toho povinné minimální rezervy	107 884	88 078	95 686	97 244	90 052	87 583
Běžné účty u bank	19 512	18 937	7 832	12 785	9 104	11 250
Státní pokladniční poukázky	49 399	38 964	34 334	39 312	29 862	53 394
Poukázky ČNB	62 750	94 470	100 349	113 598	163 130	162 532
Rychle likvidní aktiva celkem	293 372	373 407	384 253	437 330	514 027	525 841
Cenné papíry k obchodování	167 305	98 742	103 202	101 906	96 190	97 514
z toho: obligace	131 771	84 972	90 624	92 450	84 772	87 162
majetkové cenné papíry	33 528	10 052	8 787	6 157	6 361	4 651
Likvidní aktiva celkem	460 678	472 149	487 455	539 236	610 217	623 355
Podíl k aktivům celkem v %						
rychle likvidní aktiva	15,35	16,62	17,63	18,43	21,17	21,54
likvidní aktiva	24,11	21,01	22,36	22,73	25,13	25,54

Aktiva a pasiva podle skutečné doby splatnosti k 31. prosinci 1997

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, údaje v mil. Kč)

	Celkem	v tom								
		kratší než týden	1 týden až 1 měsíc	1 až 3 měsíce	3 až 6 měsíců	6 měsíců až 1 rok	1 až 2 roky	2 až 5 let	více než 5 let	nespeci- fikováno
Aktiva celkem	2 247 734	328 874	269 896	213 342	152 474	212 839	121 054	196 416	128 497	624 340
Pasiva celkem	2 247 734	700 074	288 378	202 975	107 938	157 211	179 222	178 571	101 510	331 856
Netto rozvahová pozice	x	-371 200	-18 481	10 367	44 536	55 629	-58 167	17 845	26 987	292 484
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	-371 200	-389 681	-379 314	-334 778	-279 149	-337 316	-319 471	-292 484	0
v % z bilanční sumy	x	-16,51	-17,34	-16,88	-14,89	-12,42	-15,01	-14,21	-13,01	0,00
Pasiva po zohlednění likvidity netem. vkladů	2 247 734	371 265	350 029	264 627	149 039	198 312	220 323	219 672	142 612	331 856
Netto rozvahová pozice	x	-42 390	-80 133	-51 285	3 435	14 527	-99 268	-23 256	-14 115	292 484
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	-42 390	-122 523	-173 808	-170 373	-155 845	-255 114	-278 370	-292 484	0
v % z bilanční sumy	x	-1,89	-5,45	-7,73	-7,58	-6,93	-11,35	-12,38	-13,01	0,00

Aktiva a pasiva podle skutečné doby splatnosti k 31. prosinci 1998

(banky s platnou licencí k 31. 12. 1998, údaje v mil. Kč)

	Celkem	v tom								
		kratší než týden	1 týden až 1 měsíc	1 až 3 měsíce	3 až 6 měsíců	6 měsíců až 1 rok	1 až 2 roky	2 až 5 let	více než 5 let	nespeci- fikováno
Aktiva celkem	2 440 738	399 668	265 994	245 008	187 391	219 417	165 796	200 304	143 900	613 260
Pasiva celkem	2 440 738	783 428	333 439	203 328	146 811	162 397	133 276	189 071	107 055	381 933
Netto rozvahová pozice	x	-383 760	-67 445	41 680	40 580	57 020	32 520	11 233	36 845	231 327
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	-383 760	-451 204	-409 524	-368 944	-311 924	-279 404	-268 171	-231 327	0
v % z bilanční sumy	x	-15,72	-18,49	-16,78	-15,12	-12,78	-11,45	-10,99	-9,48	0,00
Pasiva po zohlednění likvidity netem. vkladů	2 440 738	459 639	394 149	264 038	187 284	202 870	173 750	229 545	147 529	381 933
Netto rozvahová pozice	x	-59 971	-128 155	-19 030	106	16 546	-7 954	-29 241	-3 629	231 327
Kumulativní netto rozvahová pozice	x	-59 971	-188 126	-207 156	-207 050	-190 503	-198 457	-227 698	-231 327	0
v % z bilanční sumy	x	-2,46	-7,71	-8,49	-8,48	-7,81	-8,13	-9,33	-9,48	0,00

Přehled bank a poboček zahraničních bank k 31. 12. 1998

I. Banky

Banka	Zahájení činnosti	Základní jmění v mil. Kč	Počet bankovních míst		Evidenční počet pracovníků
			v ČR	v zahraničí	
Česká spořitelna, a.s.	01.01.69	7 600	1 011	3	16 580
Československá obchodní banka, a.s.	01.01.65	5 105	44	18	4 955
INVESTIČNÍ A POŠTOVNÍ BANKA, a.s.	01.01.90	13 383	201	5	4 956
Komerční banka, a.s.	01.01.90	9 502	355	6	14 097
Konsolidační banka, s.p.ú.	23.02.93	5 950	0	0	372
BANKA HANÁ, a.s.	11.01.91	5 101	98	0	856
Foresbank, a.s.	07.09.93	1 027	0	0	22
Moravia banka, a.s.	02.07.92	1 000	16	1	431
PLZEŇSKÁ BANKA, a.s.	01.10.93	1 000	1	0	49
První městská banka, a.s.	01.09.93	612	0	0	186
Union banka, a.s.	15.11.91	1 940	98	2	1 335
UNIVERSAL BANKA, a.s.	15.02.93	1 600	16	0	324
EXPANDIA BANKA, a.s.	01.01.91	500	0	0	216
Bank Austria Creditanstalt Czech Republic a.s.	01.04.91	1 997	16	0	705
BNP-Dresdner Bank (ČR), a.s.	12.05.92	1 000	1	0	152
Citibank, a.s.	24.06.91	1 825	5	0	323
CREDIT LYONNAIS BANK PRAHA, a.s.	12.11.92	500	1	0	118
Erste Bank Sparkassen (CR) a.s.	01.02.93	700	6	0	201
GE Capital Bank, a.s.	22.06.98	500	276	0	2 483
HypoVereinsbank CZ a.s.	01.07.92	5 047	27	0	466
IC Banka, a.s. Praha	06.04.94	500	1	0	35
Interbanka, a.s.	01.02.91	1 359	0	0	95
J & T Banka, a.s.	18.12.92	501	0	0	47
Raiffeisenbank a.s.	01.07.93	1 000	10	0	316
VOLKSBANK CZ, a.s.	01.01.94	650	8	0	132
Živnostenská banka, a.s.	r. 1868	1 360	5	2	634
Raiffeisen stavební spořitelna a.s.	07.09.93	500	0	0	391
Českomoravská stavební spořitelna, a.s.	08.09.93	1 000	5	0	391
ČS-stavební spořitelna, a.s.	01.07.94	500	0	0	204
HYPO stavební spořitelna, a.s.	01.10.94	500	0	0	46
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky, a.s.	16.12.93	500	0	0	269
Wüstenrot-Stavební spořitelna, a.s.	11.11.93	500	0	0	130
Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	01.03.92	890	5	0	221
Českomoravská hypoteční banka, a.s.	10.01.91	1 128	20	0	337
Česká exportní banka, a.s.	01.07.95	1 500	0	0	97

II. Pobočky zahraničních bank

Banka	Zahájení činnosti	Země centrály	Počet obchodně místních jednotek		Evidenční počet pracovníků
			v ČR	v zahraničí (stát)	
ABN AMRO BANK N.V.	06.05.93	Nizozemsko	1	0	133
COMMERZBANK AG	01.12.92	SRN	1	0	162
Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka	01.12.93	SRN	0	0	84
ING Bank N.V.	01.09.93	Nizozemsko	0	0	166
Midland Bank plc - pobočka Praha	01.05.97	Velká Británie	0	0	26
Raiffeisenbank im Stiftland Waldsassen eG, odštěpný závod Cheb	02.01.95	SRN	0	0	20
SOCIETE GENERALE, pobočka PRAHA	15.04.91	Francie	2	0	165
Sparkasse Mühlviertel - West banka, pobočka České Budějovice	20.03.95	Rakousko	3	0	45
Všeobecná úverová banka, a.s., pobočka Praha	14.01.93	Slovensko	2	0	87
Waldviertler Sparkasse von 1842	01.05.94	Rakousko	1	0	24

III. Banky v likvidaci

Banka	Zahájení činnosti	Odněti licence
AB Banka, a.s. v likvidaci	01.04.91	15.12.95
Agrobanka Praha, a.s., v likvidaci	01.07.90	02.09.98
Banka Bohemia, a.s. - v likvidaci	01.02.91	neodňata
Baska a.s., v likvidaci	13.12.90	31.03.97
Ekoagrobanka, a.s., v likvidaci	01.11.90	31.05.97
Evrobanka, a.s., v likvidaci	01.10.91	30.06.97

IV. Banky v konkurzním řízení

Banka	Zahájení činnosti	Odněti licence	Zahájení konkurzního řízení
Česká banka, a.s., v konkurzním řízení	28.02.92	14.12.95	28.06.96
Kreditní a průmyslová banka, a.s.- v konkurzním řízení	01.04.91	31.08.95	02.10.95
První slezská banka a.s., v konkurzním řízení	12.01.93	13.05.96	20.11.97
Realitbanka,a.s.- v konkurzním řízení	01.11.91	17.04.97	24.03.97
Velkomoravská banka, a.s., v konkurzním řízení	03.11.92	10.07.98	02.07.98
Pragobanka, a.s., v konkurzním řízení	01.10.90	24.10.98	19.11.98
Kreditní banka Plzeň, a.s., v konkurzním řízení	01.01.91	08.08.96	21.12.98

V. Banky bez licence

Banka	Zahájení činnosti	Odněti licence
COOP BANKA, a.s., bez povolení působit jako banka	24.02.92	06.05.98

VI. Banky zaniklé bez likvidace

Banka	Zahájení činnosti	Zánik licence	Důvod
Poštovní banka, a.s.	01.01.91	01.01.94	fúze
Bank Austria a.s.	01.01.92	30.06.98	fúze
Westdeutsche Landesbank (CZ), a.s.	činnost nebyla zahájena	20.01.98	nezahájení činnosti
HYPO-BANK CZ a.s.	26.02.92	31.12.98	fúze